

Indian Opinion

Founded by Mahatma Gandhi in 1903.

Former Editor: Manilal Gandhi—1918-1956.

No. 49—Vol. LVIII.

Friday, 16th December, 1960

REGISTERED AT THE G.P.O. AS A NEWSPAPER.
Price: FOUR PENCE

INDIAN COMMENT ON MONCKTON SUGGESTION STUPID... AND AN INSULT TO ASIAN COMMUNITY

—VALLABHAI MISTRY

(FROM OUR OWN CORRESPONDENT)

LUSAKA.—The suggestion made by the Monckton Commission that the Asian community of the Central African Federation should be represented in the Federal Assembly by a non-voting Asian member was described as "an extra-ordinary and most stupid suggestion," by Mr. Vallabhai Mistry, a nominated unofficial member of the Legislative Council, of Northern Rhodesia. Mr. Mistry, who was speaking in the second session of the eleventh Legislative Council (November 11, 1960) said: "It is an insult to the Asian community in the entire Federation. There is no point in the principle of offering a seat in Parliament to anyone, no matter what his race, and at the same time denying him the right to vote in that Parliament. By such a silly recommendation the Commission has ignored the Asian minorities.

Mr Mistry said: The Federation of Rhodesia and Nyasaland has been in existence for the last seven years and ever since argument has been going on whether the three territories should continue to be linked in Federation or not and if so what sort of federation it should be.

The Africans of the northern territories who form the overwhelming majority have been against any kind of federation, in fact, the present structure of Federation has been imposed upon them much against their wishes. The British Government and the Europeans in the Federation then believed, and so they believe today, that the Africans, just emerging into civilisation and education, have no idea of the economic benefits accruing from the Federation, benefits which are also shared by them.

"However, Mr. Speaker, at the time when Federation was imposed on the northern territories it was decided that it would be for a trial period of some years at the end of which things would be reviewed in the light of experi-

ence gained. But, Sir, the review coincidentally is coming at a time when Africa is changing at a terrific pace "Freedom, Kwacha" has been the cry from the continent and territories are becoming independent every day one after another.

In such circumstances it is necessary to assume that the Africans in the three territories of the Federation would step up their efforts to have freedom for themselves, separately, and that means the break-up of the Federation. Mr. Speaker, this promised review by the British Government is to take place towards the end of the year. With a view to provide Her Majesty's Government with a background to the conditions and the changes that should take place the British Government appointed a commission of experts led by Lord Monckton.

It is the report of this commission which is now before the House for discussion. The Monckton Commission seems to have made a sincere attempt to find solutions to a difficult problem. The recommendations of the commission are more in keeping with the present wind of change that is blowing over Africa. The commission, in my opinion, succeeded in trying to present a true picture of the Federation.

The first point, Mr. Speaker, I would like to deal with, and before I go into it I would like to thank the hon. Members for Lusaka Central (Mr. Sergeant) for criticising a suggestion by the Monckton Commission that there should be an Asian non-voting

Member in the Federal Assembly. I would also like to express my feeling, Mr. Speaker, about this particular suggestion. It is an extraordinary and most stupid suggestion. It is an insult to the Asian community in the entire Federation. Mr. Speaker, there is no point in the principle of offering a seat in parliament to anyone, no matter what his race, and at the same time denying him the right to vote in that parliament. By such a silly recommendation the commission has completely ignored the Asian minorities.

Another point which I also would like to criticise is that the Monckton Commission has lost sight of the fact that by proposing the composition of the Federal Assembly on a racial basis it has encouraged racialism. This doctrine of racial representation in parliament has been opposed to all previous concepts where the emphasis has been on finding the best man for the job regardless of race or colour.

Apart from these criticisms Mr. Speaker, I must say that the rest of the recommendations of the commission are good, and if at all we could accept them and put them into practice we should be able to turn this country into a paradise.

As I have already pointed out earlier, the Federation was imposed against the wishes of the people of Northern Rhodesia. The Monckton Commission has said this repeatedly in its report. However, the most important fact is that upon its

Publisher's Notice

Owing to the Christmas and New Year holidays there will be no issues of the "Indian Opinion" on the following dates:

December 23, 1960,
December 30, 1960,
January 6, 1961.

The "Indian Opinion" will be published as usual on January 13, 1961, and thereafter.

The management and staff of the "Indian Opinion" extend the season's greetings to all advertisers and readers and reciprocate all greetings received.

Management,
"Indian Opinion"

introduction in 1953 it did not, as described by the commission, commend the new arrangement to Africans who naturally looked to them for guidance.

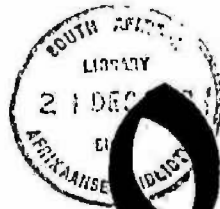
No very spirited and determined effort was made when Federation came to birth to convert the African people and to counter their objections which so many of them had already formed. Mr. Speaker, none of the promises made before the birth of the Federation have been kept, but on the contrary the attitude of the Federal Government was such that it increased the fears of the Africans in both northern territories. The Federation has failed very miserably to provide, as promised, equal opportunities for all races, African advancement both politically and economically, and in removing racial discrimination from all spheres of life. I think, Mr. Speaker, it was not that it was impossible to implement all those well deserved aims of partnership. But the fact remains that the Federal Government did not pay any attention to this. The Federal Government may have considered these to be minor matters but it must realise today, in the light of the situation which it is facing, that the matters were not minor but were of the greatest importance.

CHANGE IN TELEPHONE NUMBER

As from January 3, 1961 the telephone number of Indian Opinion and Phoenix Settlement will be

Mount Edgecombe 30

MANAGEMENT,
Phoenix Settlement.

Indian Opinion

FRIDAY, 16TH DECEMBER, 1960

Action, Not Talk, Required

AS the year comes to an end the Indian people have been given one more dose of Group Areas. The latest proclamations refer to Westville. It is now quite clear that those people who believed that the Group Areas plan was so fantastic that it would not—could not—be put into practice within the foreseeable future must now revise their assessment of the Government's determination in this matter. While the Indian people have yet to throw up a competent reply to the proclamations of the Government, the Government itself is steadily going ahead with the creation of Group Areas. Cato Manor, Reservoir Hills, Greenwood Park, Red Hill and now Westville, have all been proclaimed. What exactly is happening in the other parts of the country no one really knows for there is no central and efficient organisation engaging its attention and powers on keeping track of the Group Areas proclamations. It is quite evident that on Group Areas the Indian community has no leadership, and action against the proclamations has been left in the hands of local ratepayers' organisations.

The Congresses—Natal Indian and South African Indian—might as well formally dissolve themselves for the sum total of their political activity consists in issuing press statements in general terms. In fact, it would appear that not much thought is given to these statements either. The Natal Indian Organisation, too, is now very much of a paper organisation, as is the South African Indian Organisation. The difference, however, between the Congresses and the Organisations lies in the following: the Organisations are doing 'much by way of lobbying and negotiating to protect the interests of their supporters. In terms of action the Organisations are doing more.

While the Natal Indian Congress and the Natal Indian Organisation have not been able to do anything against the assault on the homes, businesses and livelihood of the Indian people, they are now rushing into a conference to oppose the tribal college for Indians. There will be more talking, and then what? That the Indian people are opposed to the tribal college there is no doubt. Much has been said. What is now required is action. There is no moral justification for "leaders" of the Indian community to ask others to boycott the college—still very much *in utero*—when they themselves either have no children who will be sacrificed or they have already sent away their children overseas for education. The "leaders" must set the example by *personal* action—not seek to oppose the college by calling on others to make sacrifices. That is the true Gandhian technique. Gandhi did not call on any one to do what *he himself* was not prepared to do. His leadership consisted of action, not talk. And "leaders" here are running away from where action is required—that is opposition to Group Areas—and moving to an arena where there is still room for talk—opposition to the tribal college.

MORE GROUP AREAS PROCLAIMED

WITH reference to the proclamation of group areas at Westville the Chairman of the Group Areas Board has issued the following statement. The Group Areas mentioned in this statement were proclaimed in the Government Gazette on Friday last December 9.

"On the 6th June, 1958, the portion of Westville to the north of the Palmiet River and to the east of the so-called De Vos Hugo Path and known as Reservoir Hills, was proclaimed an Indian group area. In the north this area adjoins the Reservoir Hills portion which is situate within the Durban municipal area and which was proclaimed an Indian group area on the same date. An area approximately 35 acres in extent and situate on the eastern bank of the Aller River in the northernmost point of the Westville municipal area was proclaimed an Indian group area at the same time.

In terms of the present proclamations three areas to the south of and bordering on the Palmiet River are proclaimed Indian group areas. These areas adjoin the previously proclaimed Indian group areas.

The largest of the three areas known as Rooikoppies, is bounded by the Palmiet River in the north, the Crushers of Wandsbeck in the east, the national road in the south and Rhodes Drive in the west.

The second area which is much smaller is bounded in the east and in the south by the Crushers of Wandsbeck and in the north and west by the Palmiet River.

The third area which again is smaller than the second area is situate in the easternmost corner of the municipal area of jurisdiction to the south of the Palmiet River and consists of Lots 83 to 87 and 89.

A fourth area situate immediately to the north of and bordering on the already proclaimed Indian group area in the northernmost point of the Westville municipal area, is also now proclaimed an Indian group area.

The period within which disqualified persons are required to vacate these four Indian areas has been fixed at one year.

As the Crushers of Wandsbeck is regarded as an Industrial area, it is not proclaimed for any group but left controlled.

The so-called De Vos Hugo Path at Chiltern Hills and to the north of the Palmiet River be-

comes a border strip one year after the date of the proclamation.

The remaining portion of the municipal area including a portion of the Durban area of jurisdiction between Reservoir Hills and the eastern boundary of Westville is proclaimed a White group area for ownership and occupation with the exception of the following areas:—

(a) the area situate in the middle of Westville between the Palmiet River and Hofmeyer Road where business is concentrated and the Indian cemetery is, and

(b) the two areas in the southernmost corner of Westville which are portions of the farms Roosefontein and Cato Manor.

The said three areas are proclaimed for White occupation and future occupation.

Disqualified persons residing in the White group area, are allowed a period of one year to vacate the area, excepting that the evacuation period in respect of the following White group areas has been fixed at five years:

(i) a small portion situate along the eastern boundary of the Crushers of Wandsbeck and between the Palmiet River and the national road, and

(ii) a triangular area, within which the Bantu Institution for the Blind is situate, to the south of the national road and which consists of 56 sions.

A plan on which the proclaimed areas are clearly indicated can be viewed at the municipal offices at Westville.

The provisions of the Areas Development Act are applicable to the White areas and the future White areas to the south of the River as well as the Indian areas. In terms thereof the Areas Development Board is responsible for dealing with ed property, that is, which belongs to or is by persons who are members groups other than the group whom the area concerned is claimed. The Minister independent valuers to deter

(Continued on page 391)

SIT-INS: NON-VIOLENCE IN AMERICA

FOR nearly three hundred and fifty years inter-dining has been one of the taboos most fiercely held by whites in America in their relations with Negroes. White men and women in the Southern part of the United States stand or sit daily at counters making purchases side by side with Negroes, but, until a few months ago, for these people to sit with Negroes at lunch counters in the same stores was to the vast majority of them unthinkable.

This state of mind, supported by the segregation policy of the stores, was the object of brooding and discussion for months by a few Negro students in the Agricultural and Technical College of Greensboro, North Carolina. On the evening of 31st January 1960, two students decided to challenge this undemocratic and demeaning form of discrimination. "It does not seem right", said Ezell Blair, Jr, the leader, "for stores to invite us in to spend money at all other counters and then to tell us we were not wanted at the lunch counter." His parents, said Blair, had taught him that "equality belongs to every man" and that "each individual should be able to walk in dignity".

Non-violence was the method agreed upon by the students. The year before young Blair had seen a documentary film on television depicting Gandhi leaving jail and thus revealing the price this leader was willing to pay in the struggle for India's freedom. The students knew, too, of the successful 1955 bus boycott in Montgomery, Alabama, and of the non-violent spirit which characterised that movement and which continues to possess its leader, Dr. Martin Luther King.

On February 1, four students took seats at the lunch-counter of a chain variety "Five and Ten Cent" store. They were refused service but they continued to sit until the store closed for the day. Thus began the so called sit-ins. The next day the store was visited by an additional number of students and soon a second store was included in the campaign. An anonymous threat of bombing closed these stores and when they reopened their lunch counters were closed. Then ensued weeks of discussion between white and Negro citizens of Greensboro, issuing in proposals and counter-proposals.

Meanwhile, nation-wide notice

By Stuart Nelson in the October 1960 issue of "Gandhi Marg", a quarterly journal of Gandhian Thought.

had been taken of this extraordinary event and in time, in city after city located in all Southern and border States, Negro students, sometimes joined by white students, "sat in". The issue was joined and the road to retreat was closed. What were the consequences?

The students were insulted and manhandled by citizens, especially youths. Processions organised by them in protest were subjected to attacks of tear gas and water from fire hoses by order of officials. They were arrested by the hundreds and fined and when the fines were not paid, were thrown into jail. Many were dismissed from their colleges. Negro homes were bombed, including that of an attorney who represented the students in Nashville, Tennessee.

To all this what was the answer of the students? In the beginning, in rare instances, some Negro students repaid violence with violence, following which, not only were these students admonished by peaceful participants, but non-violent techniques were carefully demonstrated in mock sit-ins. Leaders of the movement continued insistent that it should be non-violent in character, whether the method followed was called non-violence, passive resistance or, as one student preferred, "passive insistence". Gandhi was quoted and commented as the great example to follow. Thus inspired, strong young men submitted to beatings without even a word in retort. White students who protested alongside Negro students suffered similar abuse without retaliation.

Imprisonment was a totally new experience for the hundreds of students who have suffered this indignity in the course of the past few months. This test they have borne in the spirit of a true *satyagrahi*. They have gone to jail in spite of the pleas of their parents and the offer of bond from many sources. They have served or serving their sentences philosophically. Said one young woman who spent 48 days in jail: "There will be more sit-ins and more boycotting until integration at lunch-counters is won. We will continue our fight and we will continue to go to jail because

we feel we are right." Another woman student wrote from jail: "We could be out on appeal but we all strongly believe that Martin Luther King was right when he said, 'We've got to fill the jails in order to win our equal rights.'"

The response in America during the past seven months of this remarkable experience has revealed a breadth of community concern and approval as exciting and significant as the movement itself. White and Negro students in Northern States, where segregation laws do not exist and where the exclusion of Negroes from restaurants is becoming rare, have given verbal and tangible support to their embattled fellow students of the South. They have picketed stores in their own communities belonging to chains of stores which are being subjected to sit-ins elsewhere. They have collected and sent to Southern centres thousands of dollars to serve as bonds for arrested students, for food and for trial expenses. Some Northern students have journeyed South to join the sit-ins. A conference of the United States National Students Association, representing 1,200,000 students in 375 colleges and universities, met in Washington "to create a nation-wide awareness that a considerable body of students is concerned with what is happening in the South." These students voted endorsement of the sit-in movement and its philosophy of non-violent action. At this meeting Samuel Bowles, Yale University student and son of Chester Bowles, former United States Ambassador to India and now a member of the United States Congress, stated that "We should be able to say to the Southern students that there is no bail too large, no scholarship too large, that we cannot pay it for you." The support given to the sit-in movement by students of leading institutions of the country has moved the *New York Times* to observe: "The present campus generation has been accused of self concern and a pallid indifference to social or political questions. This issue appears to have aroused it as have few

others."

The seriousness with which the sit-in movement and Negro unrest generally have been taken is reflected impressively in the attitude of the principal political parties of the country and their leaders. The Republican Party platform, without specific reference to the movement, declares that racial discrimination has no place in a nation dedicated to the proposition that all men are created equal nor can it be reconciled with a Constitution that guarantees equal protection under law. It pledges the Republican unreservedly to the eradication of such discrimination.

The Democratic Party platform pledges the Party to the creation of a new atmosphere in which to deal with racial divisions and inequalities which threaten the proposition that all men are created equal. It calls attention to the recent peaceful demonstrations as a signal to make good the guarantees of the Constitution and to provide equal access for all Americans to all areas of community life, including voting booths, school rooms, jobs, housing and public facilities.

Vice President Nixon, candidate for the Presidency on the Republican ticket, declared his support of the objectives of the Negro students to an audience in Greensboro, North Carolina, where the student protests began. "Any American", he said, "that goes into a store and buys products has a right to use every facility in that store." Leading democrats, including Senator John F. Kennedy, candidate for the Presidency, have declared themselves unequivocally in support of the objectives of the student demonstrations. Democratic Governor Le Roy Collins of the Southern State of Florida has attracted wide attention by his statement that, legal questions apart, he feels it is morally wrong for a business establishment to invite customers to buy at one counter at its store and to refuse to serve them at another.

(To be concluded)

DRY RED CHILLIES

No. 1 Mixed Grade Dry Red Chillies. Nett 30lb Bag 45/-

Any amount obtainable for Cash.

Green mangoes for pickle 9- per 100.

Write for Grain Bags and Sugar Pockets.

MAARMANS (Pty) Ltd.

Box 26. Phone 128.
BRITS. Transvaal.

THE FIGHT AGAINST UNTOUCHABILITY

By M. V. PYLEE
In 'The March Of

NO provision in the Constitution of India was adopted with such unanimity and enthusiasm as Article 17 which abolishes 'Untouchability.' It had the special distinction of having been passed with cries of 'Mahatma Gandhi ki Jai.' Article 17 not only abolishes 'untouchability' but makes its practice in any form an offence punishable under the law.

Some critics of the Indian Constitution pose the question: "What is the right that is created by this Article?"

The Article does not create any special privileges for anyone. Yet, it embodies a great fundamental right. In the words of a member of the Constituent Assembly, an 'untouchable' himself, it is 'a character of deliverance to some sixty million citizens of India, one-sixth of the total Indian population, from perpetual subjugation and despair, humiliation and disgrace.'

The distinguishing nature of a fundamental right is that it provides a remedy against an existing disability. The abolition of untouchability becomes a fundamental right in that sense.

The custom of untouchability had not only thrown millions of the Indian population into despair, shame and disgrace, but it had also eaten into the very vitals of the nation. Mahatma Gandhi said on one occasion: "I do not wish to be re-born, but if I am re-born, I wish that I would be re-born as a Harijan, as an untouchable, so that I may lead a continuous struggle against the oppression and indignities that have been heaped upon these classes of people." Again, it was singularly appropriate from the moral point of view that a man who was driven from one school to another, who was forced to take his lessons outside the classroom and who was thrown out of hotels in the dead of night, all because he was an 'untouchable,'—Dr. B. R. Ambedkar—was entrusted with the task of framing the Constitution of India which embodies this fundamental right.

With Mahatma Gandhi's epic fast in 1932 in protest against the 'Communal Award' (by which the Scheduled Castes were to be given separate electorates as distinguished from those of caste

The former 'untouchables' of India are those sections of the population which fell outside the four-fold caste structure. Gandhiji had made emancipation of the Harijans an integral part of the national movement. India's Constitution has abolished untouchability, making its practice in any form a cognisable offence, and it contains special provisions for the all-round development of the backward classes. Under adult franchise representatives of these classes now sit in parliament, State legislatures and local bodies, and are the makers of the country's social and economic policies.)

Hindus) the fight against untouchability had become a national cause. The movement, apart from its direct results like opening the temples to Harijans, prepared the nation for incorporating abolition of untouchability as a fundamental right in the Constitution.

Nevertheless, the evil still lingered in various forms. Speaking on the Untouchability (Offences) Bill, the Home Minister of India, Pandit Govind Ballabh Pant said in Parliament: "This cancer of untouchability has entered into the very vitals of our society. It is not only a blot on the Hindu religion, but it has created intolerance, sectionalism and fissiparous tendencies. Many of the evils that we find in our society today are traceable to this heinous monstrosity. It was really strange that Hindus with their sublime philosophy and their merciful kind-heartedness even towards insects should have been party to such an intolerable dwarfing of manhood. Yet, untouchability has been there for centuries and we have now to atone for it...The idea of untouchability is entirely repugnant to the structure, spirit and provisions of the Constitution."

Cognisable Offence

The Untouchability (Offences) Act came into force in June 1955. In a sense the Act is an expansion of Article 15 of the Constitution under which "No citizen shall on grounds only of religion, race, caste, sex, place of birth or any of them, be subject to any disability, liability, restriction or conditions with regard to (a) access to shops, public restaurants, hotels and places of public entertainment; or, (b) the use of wells, tanks, bathing ghats, roads and places of public resort maintained wholly or partly out of state funds or dedicated to the use of the general public." Ac-

cording to Dr. Ambedkar, 'the term shop is used here in its generic sense. It is a place where the owner is to offer his service to anybody who is prepared to go there seeking his service. Further, it is used in the sense of entry for services if the terms of service are agreed to, and not in the sense of mere right to entry. As such, a shop includes such places as laundry, shaving saloon, the offices of a lawyer and the clinic of a doctor. Similarly, places of public resort include a burial ground subject to the fact that such a burial ground is maintained wholly or partly out of State funds.'

The Act intends to make the enforcement of any disability against the Scheduled Castes illegal. It provides further that when the victim is a member of a Scheduled Caste, the commission of forbidden act should be presumed to have been done on the ground of untouchability. It has laid down that whatever is open to the general public or to Hindus generally should be equally open to members of the Scheduled Castes also. Thus, for example, no shop may refuse to sell and no person may refuse to render any service to any person on the ground of untouchability. Every person is entitled to such services on the terms on which they may be obtained in the ordinary course of business by any other person. Any refusal on that ground entails cancellation of any licence required in respect of such profession. Any Act which interferes in any manner with the exercise of such rights by any person is an offence punishable with imprisonment for six months or a fine up to Rs. 500 or both. A subsequent offence is punishable with both imprisonment and fine. All offences under the Act are cognisable and may be compounded with leave of the Court.

With the passing of the law relating to untouchability dealt with in a uniform throughout the country. uncertainty that prevailed 1955 with regard to the of punishment for untouchability abolition been altogether removed.

Enactments

...The United States Supreme Court in *Shelley v. Krause* (1947), was challenged in a appeal by five barbers and dhobis' (washer-men) Allahabad High Court (Vs. Banwari, 1951). The decision of the Court, which was unanimous, upheld the Act. The Court held that the appellants had no right to refuse to render their services because the appellants were members of a Scheduled Caste. It is "The reasons given by the appellants for their refusal that if they rendered to the 'Chamars' (Scheduled Castes), other Hindus would accept service from them that they would lose their tombs. It was urged that refusal on this ground is refusal merely on the ground that the 'Chamars' are members of a Scheduled Caste. It is that the appellants did not in so many words, that were refusing to render because the 'Chamars' belong to a Scheduled Caste, but undoubtedly was the and the only ground, of refusal; because the appellants belong to a Scheduled Caste, other Hindus would not service from the appellants they rendered service to 'Chamars' and the appellants would lose custom of the Hindus. The loss of the other Hindus would be consequence only of the fact that the 'Chamars' belong to Scheduled Caste. So when applicant said that they lose the custom of other it meant that they would render service because the appellants belong to Scheduled Caste."

A comparatively recent (1958) which sought the of the Supreme Court dealt a different type of although arising out of discrimination based upon untouchability. In this case,

trustees of a Hindu temple owned by a denomination of Brahmins questioned the right of entry of Scheduled Castes in the temple for worship on the ground that it belonged to one class (denominational temple). Upholding the decision of the Madras High Court which had rejected the argument, the Supreme Court held that a denominational institution could be a public institution and therefore all classes of Hindus were entitled to enter the temple for worship. It held, however, that being a denominational temple, the community which owned it alone were entitled to participate in certain religious ceremonies and occasions in the temple as this was a right protected under the right to freedom of religion guaranteed under the Constitution. But the right of the Scheduled Castes to freely enter the temple for worship was in no way affected by this.

Judicial pronouncements of this nature are symptomatic of the emerging social pattern in independent India.

In the fight against social evils, legislation is only one of many weapons. And legislation is a poor remedy for human prejudices. The battle against every form of untouchability and social discrimination has to be carried into the hearts and minds of prejudiced people through mass contact, the mustering of public opinion and social action.

The problem, in the words of Gandhiji, is a 'hydra-headed monster.' It is being fought on different fronts.

Under the provisions of the Constitution, the States have enacted laws for the advancement of the backward classes and for the promotion of their educational, economic and social interests. Seats are reserved for them in the legislatures, and appointments in the services; Side by side, various ameliorative measures are in operation. In the sphere of education, the universities, colleges and schools have, year by year, an increasing number of Harijan boys and girls on their roll.

These aspects apart, the very act of enfranchising the entire population of free India was of immense significance in this context. Adult suffrage has placed in the hands of 'untouchables' and the backward classes the power and initiative to sponsor revolutionary social and economic programmes. This has tremendous consequences which are already being felt. The backward classes are finding increasing representation in the Union Parliament, State

legislatures and other elected bodies, particularly in the village councils which represent the grass-roots of democracy.

The fight against untouchability is no doubt difficult in a country like India where tradition and custom have a firm hold on people's thinking and way of life. Equally difficult is the problem of educating the people into a full appreciation of its social significance. Nevertheless, intensive propaganda and publicity by the Central and State Governments have already borne much beneficial results.

Side by side with this, the Union Government and the States have been actively encouraging non-official organisations devoted to the welfare of backward classes, in their efforts for removal of untouchability. During the first Plan period a sum of over Rs. 12 millions was given as grants to such organisations. The second Five Year Plan has laid greater emphasis on this programme by enhancing the amount allotted for such grants to Rs. 20.8 millions.

Thirteen years is too short a period in the life of a nation. Yet the progress of India's efforts during this period to eradicate a deep-rooted social evil like untouchability is remarkable. The firm grip this evil had on millions of people is becoming a memory of a bygone era. There are occasionally reports from villages of obstruction to Harijans using public wells, tanks, roads, temples, etc., but they are exceptions in a fast changing picture. The right to equality before law and equal protection of law in Republican India is no more a right of the privileged few but a cherished privilege of all the 400 millions irrespective of caste and community, race and religion.

And what is important, this social consolidation in India is being brought about with consent.

.....
 WATCHES, Gents models—25 Jewels, waterproof, shockproof, antimagnetic, unbreakable mainspring, fitted with matching metal expansion straps—price 47/6. As above, but 21 Jewels—43/6. As above, but 17 Jewels—39/6. As above but with self-changing calendar, 17 Jewels—52/6. Also 21 Jewels Calendar—56/6. Other models from 19/6.

LADIES models 25 Jewels, unbreakable mainspring, fitted with magnificent matching expansion bracelets—55/6. As above, but 17 Jewels—47/6.

A. I. AGENCIES, First Floor, No 104/105, His Majesty's Building, Eloff Street, or P.O. Box 9279, Johannesburg. Stocks limited, order immediately.

.....

B-I

Sailings Between East African Ports Karachi And Bombay

S.S. Santhia due 3rd Jan. Sails 8th January 1961

PASSAGE FARE FROM DURBAN TO BOMBAY

First Class	single	with food	..	£117—15—0
Second "	"	" " "	..	£78—10—0
Third Class	with food		..	£39—15—0
Third Class	without food		..	£34—10—0

For further particulars apply to—

Shaik Hamed & Sons (Pty.) Ltd.

390 Pine Street, — Durban.
 Telephone 20432, Tel. Add. "KARAMAT."

Indian Records Now Cheaper!!

7/6 Each (Plus 3d Tax.)

AVAILABLE IN SINGLES OR SETS

Some Of Our Latest Hits :

DIL DEKE DEKHO, UJALA,	NAAGMANI, USTAD, MAIN
MEHINDI, MISS INDIA, AGRA,	NASHE-MEIL-HOON, GHAR
ROAD, TALAQ, DO USTAD.	SANSAR, AMAR DEEP,
	MOTHER INDIA.

Special Offer : 1 Box of Gujarat Records Assorted, 20 in Box
 At a Give Away Price—30/- per Box

ORDER NOW — FREE PACKING

C.O.D. Orders to include 7/6 deposit.

Only Obtainable At:

NATIONAL RECORD COMPANY,

2 Ajmeri Arcade (off 141a Grey St. & 50 Cathedral Road)
 P.O. Box 1574 DURBAN Phone 67882

Cable & Tel. Add. HARGVAN.

Phone 29368

P. Hargovan & Co. (Pty.) Ltd.

Received Shipment of Genuine Fireworks "Kwong Man Lung" Brand. Order Your Requirements Now.

Imported Screw Cap Neck 3 1/2" Diameter Mouth Pickle Jars

1/2 Gallon	9/6	each	F.O.R. DURBAN
1 "	12/6	" "	" "
2 "	20/-	" "	" "
3 "	35/-	" "	" "
4 "	45/-	" "	" "

PACKING EXTRA.

CASH WITH ORDER ONLY.

155-7 WARWICK AVENUE,
 P.O. BOX 1250c — DURBAN.

PATRICK DUNCAN TELLS COURT

I CHOSE, AND I CHOOSE THE WAY OF NON-VIOLENCE

I DESIRE now to turn to consider, briefly, and one by one, the articles which, the Crown alleges, were subversive statements. The first article which the Crown does not like is one entitled 'Massacre at Sharpeville' which appeared on 2nd April.

I firstly defend the use of the word 'massacre'. A reading of the text of the article, the only eye-witness account by a journalist of the killing, will show that the word was fully justified. The author, Mr. Humphrey Tyer, Assistant Editor of *Drum*, described how police, armed with sten guns, fired into an unaggressive fleeing crowd. As is known in every country in the world, some seventy people were shot dead. The Oxford English Dictionary defines 'massacre' as 'a general slaughter', and even today, now that passions have somewhat cooled, I can think of no more suitable word to have used as a headline.

Why then did I run the article? Because it was written by a journalist of repute, because it concerned a historical event which touches us all, because I was given exclusive South African rights to use it, and above all because I felt it to be my duty to publicize to South Africans of all races the things that the South African police are capable of doing.

I turn now to the second article which has earned the Crown's displeasure, *Pass Campaign Success at Langa and Nyanga*. If I am not sure whether the Crown dislikes my use of the word 'success' as showing sympathy, I should like to state here that *Contact* stood, and stands, in complete support of the Pan-Africanist Campaign in Langa. That campaign, after all, was totally non-violent, and totally lacking in racialistic attacks on the White minority. What do these White rulers want? Would they rather have a Black Hitler inciting violent race war against them? No doubt they imagine that there is a third possibility, that the African people of this country are going to say 'Ja, baas' for ever, are going to accept apartheid cheerfully and obediently for ever. Let me undeceive them. That possibility does not exist. The alternatives before South Africa are liberation with vio-

lence and liberation without violence. As a South African patriot and as democrat I chose and I choose the way of non-violence wherever it is possible.

The article for which I have to answer is 'Fortune favours the Barve'. This was an editorial giving praise to the Africanist leadership for their qualities of courage, which, as I felt, had enabled their campaign to succeed where no other campaigns had succeeded.

This courage was of self-sacrificing nature. The leaders were, as they said, prepared to die, but not to kill, for freedom. There can hardly be anything nobler than such courage. I praised it then, and still praise it. I commented as I did hoping that my praise would inspire other South Africans, and perhaps future campaign leaders, with something of the greatness shown by Mangaliso Robert Sobukwe and his lieutenants.

The fourth article with which I am charged is 'United Nations Must Intervene'. I would prefer to deal with this article later, as in my view it is the most important editorial ever published in *Contact*, and its logical place in this survey is after certain other articles.

The next article which the Crown dislikes is 'The Kgosana Speech' published on 16th April. Why did I publish it? Because it was a historic speech. A young man, scarcely out of his teens, leaps into prominence, leads the two townships of Langa and Nyanga in their pass campaign, and shakes the house of apartheid to the foundations. He launches his campaign with a speech, of which the precious text comes into my hands. The daily press has carried nothing of this speech. The speech includes instructions from the leader of the Pan-Africanist Congress, Mr. Sobukwe, which, if obeyed, will strengthen the campaign. The speech contains memorable and important passages which I would like to quote:

"We are not fighting Dr. Verwoerd simply because he is Dr. Verwoerd; we are not fighting against the Nationalist Party or the United party. We are not fighting against Europeans or Indians or Chinese. In short we are fighting against nobody. Our energies and forces are

directed against a set-up, against a conception and a myth. This myth—others call it racial superiority, others call it herrenvolkism, others White leadership with justice, or White supremacy. We are fighting against the Calvinistic doctrine that a certain nation was specially chosen by God to lead, guide and protect other nations.

"We are not a horde of stupid, barbaric things which will fight against a White man simply because he is White. No sensible person can do that."

I wish here to quote the final instructions of the President of the Pan-Africanist Congress, Mr. Mangaliso Robert Sobukwe:

To All Regions and Branches of P.A.C.:

Sons and Daughters of the Soil, Remember Africa!

Very soon, now, we shall be launching. The step we are taking is historical, pregnant with untold possibilities. We must therefore appreciate our role. We must appreciate our responsibility. The African people have entrusted their whole future to us. And we have sworn that we are leading them, not to death, but to life abundant.

My instructions, therefore, are that our people must be taught now and continuously, that in this campaign we are going to observe absolute non-violence.

There are those in our own ranks who will be speaking irresponsibly of bloodshed and violence. They must be firmly told what our stand is

Results of violence: Let us consider, for a moment, what violence will achieve. I say quite positively, without fear of contradiction, that the only people who will benefit from violence are the government and the police. Immediately violence breaks out we will be taken up with it and give vent to our pent-up emotions and feel that by throwing a stone at a Saracen or burning a particular building we are small revolutionaries engaged in revolutionary warfare. But after a few days, when we have buried our dead, and made moving grave-side speeches and our emotions have settled again, the police will round up a few people and the rest will go back to the Passes, having forgotten

What Our Goal Had Been Initially. What We Are Not Going To Do:

We are not going to burn or damage any part of the Pass Book in any manner. We are not going to fight or attempt to fight, insult or attempt to insult, provoke or attempt to provoke the police in their lawful duties. We are not going to throw stones at the police or do anything that is going to obstruct the police. Any person who does all these things shall be dealt with by the police of course and we, as organisation, shall further deal with him. Nobody is carrying money, knives or any dangerous weapon with himself tomorrow.

Admittedly the passages I have quoted are accompanied by other passages which are militant calls to action. Those it is not necessary to quote here. All I would say is that nothing in the whole speech incites hatred against any group, White or non-White, and that nothing in the speech falls below the highest levels of political thought.

If it is a crime to try to help such a man speaking on such a platform, then I eagerly plead guilty to that crime.

White South Africa does not yet know how lousy it is. Instead of a Black Hitler, or a terrorist movement, people like Mr. Kgosana and the P.A.C. have been thrown up by the oppressed people of our country. One day the Whites of our land may well thank almighty God for their undeserved luck.

Reading through *Contact* of 16th April, I note that the article, 'The Monday Beatings' has not been included in the indictment. This despite the fact that it contains a photograph of a police officer chasing a man at Langa and trying to beat him with a stick, and despite the fact that much of the text of the article was taken from embargoed foreign press reports, the publication of which was forbidden in all the rest of the South African press. The article also contains my own eye-witness account of a vicious and unprovoked assault by uniformed police on African pedestrians. I am surprised that this article was missed by the Crown as it combined the two guilty issues for subversion. I

MORE GROUP AREAS PROCLAIMED

(Continued from page 386)

mine the values of these properties. The owners are given notice of the valuations, and if they are dissatisfied, they may lodge objections with the Group Areas Development Board, which submits such objection to the valuator. If thereafter the owners are still dissatisfied, they may ask that the matter be determined by a revision court presided over by a magistrate.

Where affected property is sold at a loss the Group Areas Development Board will compensate the sellers to the extent of 80 per cent of the difference between what they receive for their properties and the basic values as determined by the valuator. An owner of affected property can, however, where the Board waives its pre-emptive right, surrender on a *quid pro quo* basis, his right to claim a depreciation contribution in respect of the property. If the owners sell their properties for more than the determined value, they are required to pay over to the Group Areas Development Board 50 per cent of the difference between the selling price and the basic value.

It is the function of the local authority, with the assistance of the National Housing Commis-

sion, to plan the areas concerned and to provide the necessary services. It is also this body that is required to provide housing for those who are unable to do so themselves. Various types of houses are built in accordance with the income of such persons. The National Housing Commission has also embarked on a scheme whereby individuals can obtain loans on reasonable terms for the building of their own homes.

University College For Indians, Durban

Notice To Prospective Students

Faculties of Arts, Science And Commerce

Full-time and Part-time Students

Application forms for enrolment as student, prospectus and information obtainable between 12th December, 1960, and 20th February, 1961, at:

Registrar's City Office,
318, Whitehead Building,
Smith Street,

DURBAN, (Telephone 6-7226)

Registration of students from 20th February to 28th February, 1961, at:

Administration Building,
SALISBURY ISLAND,
Lectures commence on 1st March, 1961.

Lecture and registration fees:

£32 (R 64) per annum

Security fee, etc. £2-5-0 (R 4.50)

Examination fees as laid down by University of South Africa.

it possible that the Crown is ashamed of the behaviour of members of the police force? I hope so.

I pass now to two editorials which the Crown has alleged are subversive. The first describes how, on 25th March, the following pledge was given by the Cape Town police chief to the Cape Town Pan-Africanist leadership: "Until things return to normal I will see to it that in this area no one is asked to carry passes again." And, on the evening of the same day, the suspension of the pass laws was made country-wide by General Rademeyer, the then commissioner.

It also described how, some ten days later, long before things had returned to normal (for it was only the first week of the five months' emergency), Minister Erasmus announced that the police would again ask passes.

The second editorial told the story of the more important betrayal. I quote the first part of it:

In 1838, Dingane lured Piet Retief and his party into a trap. The Boers put down their arms, and were then dealt with, and murdered by the Zulus. This was treachery.

One hundred and twenty years later, Mr. Philip Kgosana, a young South African, aged twenty, negotiated from a position of strength with the Union authorities. He, too was induced to put down his weapon, the presence of a peaceful and orderly crowd of thirty thousand Africans. In good faith he asked them to go home, for he had been promised an interview with the Minister, Mr. Erasmus.

When he had disarmed, after he had willingly put away his only defence, when he came for the promised interview, he was seized and gaoled.

Mr. Erasmus had only two honourable courses before him. Either he might decide that the police officers who had given the pledge to Mr. Kgosana had acted beyond their authority. In this case nothing less than a public reprimand could make known the Government's displeasure and refusal to accept responsibility for the promise. Or he might decide to honour the pledge made in his name by an honourable official, and to give Mr. Kgosana the interview.

In the event Mr. Erasmus did neither. To the best of our knowledge the interview has never taken place.

In our view Mr. Erasmus is as guilty of treachery as was Dingane."

Here were two cases of betrayal. I called them so. If it

is a crime to plead the cause of good faith, to criticize governments that break solemn promises, then I am happy to be guilty of such a crime.

The last article which, it is alleged, is a subversive statement, is the column 'Sam Sly' in the same issue. I have searched the column, trying to see what the Crown finds to be subversive. I have reached the conclusion that the subversive bit is a passage describing how an Archbishop, various television personalities, and some Africans had a pleasant drink together in the Mount Nelson Hotel.

In a country afflicted with apartheid, a country in which very few White persons enjoy being near Africans unless they are making money out of them, I now understand that to have printed this passage was seriously subversive.

To bring this view to a close, I would turn the attention of the court to the article 'United Nations' published on 2nd April.

I published this article when it became clear that the government had lost control of the situation, and that it would be compelled to proclaim a state of emergency. I realized that what had happened in Cape Town and elsewhere was merely a foretaste of future demonstrations, and that if the government lost control for so small a cause, chaos would be likely as a result of future bigger and better organised demonstrations.

As a patriotic South African I was, and still am, disturbed by the prospect of apartheid-induced chaos in my country. I realised that there is only one force in the world able to intervene to keep chaos at bay, the United Nations. As a democrat I realised that it was possible to hope that if the United Nations were to intervene they would introduce free elections on the basis of the Universal Declaration of Human Rights, that is to say, on a basis of adult suffrage.

United Nations intervention would thus be likely to rid our country of the crushing weight of apartheid, to bring our people democratic freedom, and to guarantee the security of the White and other minorities. It was to bring so glorious a day nearer that I wrote the editorial.

To summarise: I decided to publish all the articles in the heat of crisis of April. Looking back from this somewhat calmer period I would omit nothing, add nothing, and change nothing. I leave it to a future South Africa to justify or to condemn what I did,

Phone 835-6786

P. O. Box 1549,

MASTER BROS.

(PTY) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS

HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

83 West Street, JOHANNESBURG.

DIRECT IMPORT FROM INDIA AND PAKISTAN

We have pleasure in announcing the arrival for the Xmas and New Year

LATEST SHIPMENT IN

Agarbattis, Caromboards, Plastic, Rolled Gold, Silver Bangles. Latest Jewellery & Hair Ornaments. Sequins, Diagnostics & Trimmings Muradabadiwares & Fancy Goods

We specially cater for Hawkers and Traders

When Next in Town It Will Pay You To Visit

A. K. HOOSEN & SONS,
IMPORTERS—WHOLESALE

116 Queen St., (HOOSEN'S BLDGS) Durban

Write For Our Price List

fifty years ago...

December 1910

PASSIVE RESISTANCE AND THE WOMEN'S MOVEMENT

THE following letter from England appears in the *Indian Opinion* December 1, 7

To the Editor, *Indian Opinion*,

Sir,—Through the accidental contact with C. K. Gandhi in London recently my interest has been keenly revived and renewed in your movement, to which my attention was first directed some years ago by my friendship with your colleague Mr. M. H. Nazar. I am much struck by the progress made in late years by the South African Indian community, and by the strength and vitality of the principles which animate and unite your group, as proved by their persistence in the painful form of protest involved in repeated imprisonments. I speak here as one who has not only been in prison, but also who has suffered more or less permanent disablement in consequence, in the cause of the women's movement in England, and I fully recognize that the conditions under which your passive resisters undergo their sentences immured amongst criminals of a differing race and of the lowest types must aggravate their sufferings a hundred-fold over and above what we have been called upon to endure in England—apart, that is, from the hunger-strike and one or two special cases. No side issue can be in question here, but a deeply-rooted principle must lie at the back of a cause for which such diverse types of men and women are prepared to suffer cheerfully. Indeed, behind the inter-racial question involved in removing the colour-bar from Indian immigration, and releasing our fellow-subjects from degrading restrictions, lies the whole issue of the dominant European economic system, miscalled civilization, as against the deeper and higher philosophy common not only to Vedantic India but, as we believe, to the inner teachings of Christ also, and of the world's great Prophets and Sages everywhere. The very form which your agitation is taking proves this, and this view is expressed in your interesting re-print, the translation of which "Hind

Swaraj", from *Indian Opinion*, a booklet for which I heartily desire a wide circulation in this country on account of its intrinsic value as a statement of principles no less than for the light it throws upon the solution of the problems to be worked out between Britain and India. I agree with you that passive resistance is a misleading term, one that will not bear analysis—nay it even tends to confuse the issues and create misunderstanding amongst those who, like yourself, rely upon "soul force" and consciously aim at the substitution of this urgency for the baser forces which mankind is seeking to outgrow.

To me and many others the rise of the women's movement in this and other countries, and the recognition of women's status in the council Chamber, as by the hearth, is the very symbol and necessary token of the triumph of "soul-force" over "brute-force"—or as it is more commonly called here, physical force.

Passive resistance you say is a method of securing rights by personal suffering: it is reverse of "resistance by arms". May I point out here in passing that this statement implicitly covers our recent agitation for enfranchisement of women (omitting perhaps, a few isolated "symbolic acts" of protest by stone-throwing), and suggest that the objection which you take to our tactics is probably due mainly to the use of the no less misleading expression "militancy" in this country? It is clear that the method of deputations, petitions, protest meetings, direct appeals to the Governments of the day, refusal to comply with unjust regulations police or other, are common to your movement and ours; and if ours has up to the present achieved the larger degree of publicity that cannot be imputed to us for blame, as the very existence of your organ proves that you recognise the function of the Press and the duty of actively working to educate public opinion by its means. In our case, as in yours, the exercise of "brute-force" has

been against us, not by us though possibly misleading and inaccurate reports from our extreme opponents in the Press may have given you a contrary impression. This much I would ask you to allow me to state in your columns on behalf of the majority of my fellow-prisoners for the women's cause.

But apart from this special question, if space permits, I would gladly express my strong sympathy with your views upon Home Rule, and my joy in recognizing in you a fellow-worker in the effort to realize a nobler and higher social order than that which prevails in the West today, and seeks extension in the East. Especially I re-echo your words "You and I shall not wait until we can carry others with us." There are a few in all countries scattered but not discouraged, who are seeking, here and now, to live by the light which dawns, however dimly, from that we trust no longer far distant day of brotherhood, peace and freedom. In this work, Britain and India can go hand in hand, and must indeed welcome each others help in laying down firmly the principles of the new social order. This being so, my husband and

I would keenly appreciate any further accounts of the development of your group experiments on the land both the Tolstoy Farm and the Phoenix Settlement. We are also seeking a corner of earth, and a few more believers in that Home Rule which begins with the self that we may, in harmony, freedom and simplicity of living, work out a scheme of life worthy to be called human.

In the meanwhile allow me to sign myself,

Yours in the kinship of a common ideal.

A. C. Helen Meredith
Macdonald,

Munday Dene,
Marlow, Bucks,
England.

No. 7, 1910.

R. VITHAL

Bookkeeping, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No. 12 Barklys Arcade,
38 Market Street,
Cor. Diagonal & Market Sts.
Johannesburg. Phone 33-1654

Special Offer: India-Made Agarbattis

(SHIPMENT JUST ARRIVED)

WHOLESALE TRADE PRICES

THREE ROSES, 3 tolas	37/6 Doz
(Available in Thin/Thick Sticks)			
GATEWAY OF INDIA 3 Tolas	45/- "
" " 6 "	90/- "
CHAMELI 2 "	18/- "
" 1 "	9/- "
SUGANDH RANI 5 "	33/- "
" 2 1/2 "	18/- "
" 1 "	8/- "
" 1/2 "	4/- "
LATAMANGESHKAR 1/2 "	4/- "
CHANDAN DEOOP 3/-	Box of 16 Sticks.		

CASH WITH ORDER — PRICES F.O.R. DURBAN

We have also received Genuine Basmati Rice 1/- per lb.
(Minimum Order 100lb)

We are Stockists of all kinds of Indian Dholls, Spices and Condiments, Betelnuts, Almonds, Tamarind, Whole Coconuts and All kinds of Imported Rice.

SPECIAL PRICES TO THE TRADE

Please write for our price list:

K. HARIBHAI & SONS
(PTY.) LTD.

Direct Importers: Wholesale & Retail Merchants
81 Victoria Street,—P.O. Box 2156—Durban.
Telegraphic Add.: "BHAISONS"

ઓપિનિયન

કેપના નેશનાલીસ્ટો ડો. ફરુખ્ઝાદની કલ્હ નીતિનો સામનો કરે છે!

નેશનાલીસ્ટ પાર્ટીમાં ફાટફૂટ!

નેશનાલીસ્ટ પાર્ટીમાં અસંતોષનો પવન ફુકાવો માંડયો છે. એવું જણાય છે કે ઉત્તરનો નેશનાલીસ્ટો અને દક્ષિણનો નેશનાલીસ્ટો એવા બે વિભાગ પડી ગયા છે. આ ફાટફૂટનું કારણ ડો. ફરુખ્ઝાદની કલ્હ નીતિ છે. કેપના નેશનાલીસ્ટો એવું માને છે કે કલ્હ બોધોને કલ્હ પ્રતિનિધિ ચૂંટી કાઢવા માટે મતાધિકાર આપવો જોઈએ. જ્યારે ડો. ફરુખ્ઝાદ આવી નીતિના અખત વિરોધી છે. ડો. ફરુખ્ઝાદે કલ્હ નીતિ ઉપર ઘણું પ્રવચન આપ્યું હતું. અને એ પ્રવચનમાં ડો. ફરુખ્ઝાદે પોતાની કલ્હ નીતિની સ્પષ્ટતા કરી હતી.

જ્યાં પણ ઘણાં કેપના નેશનાલીસ્ટો આ નીતિની વિરુદ્ધ છે. તેઓ એમ માને છે કે પ્રભુસત્તાક રાજ્ય માટેની બોહમત લેવાતી વખતે ડો. ફરુખ્ઝાદે જે વચનો આપ્યાં હતાં તેને ડો. ફરુખ્ઝાદે અનુસરતાં નથી. આ વાત ઘણે જગ્યાએ ખરી છે. ડો. ફરુખ્ઝાદે બોહમત મેળવવા માટે ઘણાં વચનો આપ્યાં હતાં—પરંતુ એમાંનાં એકનું પણ પાલન કરવા માટે તૈયાર થવા નથી. ઉદા. ડો. ફરુખ્ઝાદે પોતાની રંઝદેખની નીતિની પકડ વધુ મજબૂત કરી છે. બોહમત પછી પોન્ડોલેન્ડમાં બાન્ડુસ્તાનની નીતિનો અખતરો થયો—એમાં ત્યાંના પોન્ડો લોકો ખીચારાં અસહ્ય દુઃખ ભોગવે છે. આ સિવાય ઠેક ઠેકાણે જૂપ એરીયાના કામદાઓ ઘણા પાક્યાં—અને એનાથી બિન-ગોરાઓ વધુ તુકચાની ભોમખી વધુ ફુગ્ગી થઈ રહ્યાં છે. આ બધા ઉપરથી કલ્હ લોકો બોધ લે તો સાઈ!

કલ્હ લોકો માટે ડો. ફરુખ્ઝાદે જે ત્રણ નીતિની સ્પષ્ટતા કરી તે ઉપરથી કલ્હ લોકોને સમજાવવું જોઈએ કે તેઓ ગોરાઓના સાવકા માઈ મટી ગયા છે, અને એથી જ તેઓ સમજાવવું જોઈએ કે તેઓ હવે ગોરાઓની જેમ વતંચુક રાખી ચકરી નહિ. દક્ષિણ આફ્રિકાની કેમોમાં ચાર બાજ સ્પષ્ટ પડી ગયા છે—ગોરી, બાન્ડ, હિંદી અને કલ્હ. એમાં કંઈ ફેરફાર થાય એમ નથી અને કલ્હ લોકોને પોતાને ગોરાઓના સાવકા માઈ કહેતાં મટી જવું જોઈએ.

આ કલ્હ નીતિની જાહેરાત પહેલાં કેપના નેશનાલીસ્ટો ઘણું કુલ્હા હતાં અને સાથે સાથે 'પાઇ બર્નર' છાણું પણ માણું જંગલ કલ્હો માટે લાગણી દર્શાવવા બેસી ગયા. આ અંગે 'પાઇ બર્નર' અને શ્રી. ડી. વેટ નેલ વચ્ચે શ્રી. એવી ચક્રમક કરી હતી. કેપના નેશનાલીસ્ટો ડો. ફરુખ્ઝાદની

સોદાથી-એતીને તાને ધણે કે કેમ જે એક સવાલ છે! આખરે તો બધાં જ નેશનાલીસ્ટો છે—પરંતુ એક દિવસ આમ જ ફાટફૂટ થતાં નેશનાલીસ્ટ પાર્ટીનો અંત આવશે. કેપના નેશનાલીસ્ટો જેઓ કલ્હો માટે છૂટની માંગણી કરનારા હતાં તેઓ છે શ્રી. મોખા, શ્રી. ધરસમસ, શ્રી. ડોન્ડીસ અને શ્રી. સોઅર. આ ફાટફૂટ પેલો વખત ચાલે અને ક્યું રૂપ લે એ જ નોવાતું છે.

કેપમાં વિરોધ

કેપમાં મોટી કુકાનોમાં ગ્રાહકો માટે જે બોલનગરો અને વિરામગરો હોય છે ત્યાં કેપના અમુક ગોરાઓ અને બિન-ગોરાઓ ત્યાં પ્રવર્તતી રંઝદેખની નીતિ સામે વિરોધ દર્શાવવા માટે દર શનિવારે ભય છે. નવેમ્બરની ૧૬મી તારીખથી આ રોળાઓ દર શનિવારે એકાદ ભણીતા લીખરસ પાર્ટીના મેમ્બર સાથે આ મોટી કુકાનોમાં ભય છે અને ખરીદ કરી પછી આ બોલનગરોની સુલાકાત સાંતિથી લઇ છે. તેઓને ત્યાં કંઈ આપવામાં આવતું નથી, છતાં ત્યાં પ્રવર્તતી રંઝદેખની દિવાલ તેઓ તોડી નાંખવા માંગે છે.

જ્યારે જ્યારે આવી રોળા વિરોધ દર્શાવે ભય છે સારે સારે સીક્યોરીટી-આન્યના માણસો તેઓની પાછળ ભય છે. પરંતુ હજી સુધી મોઝની ધરપકડ થઇ નથી. પૂ. ગાંધીજીની અહિસા-નીતિ આ વિરોધ દર્શાવવા નીકળેલા લોકોએ અખલાર કરી-હોય એમ લાગે છે.

અમારું શનિવારે ૨૫ થી ૩૦ ગોરાઓ અને બિન-ગોરાઓની એક રોળા લીખરસ પાર્ટીના શ્રી. ડેન : ડેન્ડ્રીકેનેની નેતાગીરી નીચે એડરલી સ્ટ્રીટમાં આવેલા એક બજારના બોલનગરમાં દાખલ થઈ. સાંના સંવાલોએ આ રોળા સાથે વાતનીત કરી—અપમાનિત શબ્દોની ભેદસંદેહ થઇ ન હતી. ૨૦-૨૫

ચિંતન કણિકા
કુલને રૂપ હોય, રંગ હોય પણ સુખ ન હોય તો? કણુ જેને સુધે? સ્વભાવ જે માનવજીવનની સુખથી છે. એ સુખ જ વાતાવરણને ભરી દે છે ને સૌના હૃદયમાં સ્થાન અપાવે છે.

મીનીટ પછી આ રોળા સાંધી નીકળી અને બીજી જગ્યાએ ગઇ, આમ આ કાર્યક્રમ દર શનિવાર માટે રખાયો છે, અને તે સાંતિથી ચાલુ રહી છે.

ટેલીફોન નંબરની બદલી!
કેપ જાન્યુઆરી ૧૯૬૧ થી ઇન્ડિયન ઓપિનિયન અને ફ્રીનીક્સ સેન્ટ્રલ મેન્ટનો ફોન નંબર નીચે સુળભ બદલાશે.
સાઉન્ડ એજકોમ્પ ૩૦.
બ્યવસ્થાપક ફ્રીનીક્સ સેન્ટ્રલ મેન્ટ.

પૂર્વ કેપમાં છમકલાં

પૂર્વ કેપમાં ક્વીન્સટાઉનથી ૨૫ માઇલ દુર મોલોટવા લોકોશનમાં આમનું છમકલાં થતાં ૧૦૮ છુપડા બળી ગયા છે. આ આગને પ્રકાશ દુર રહેતાં લોકોને દેખાયો હતો. પોલીસે ખરા સમાચારો બહાર આવતાં ભટકાવ્યા છે. એવું માનવામાં આવે છે કે મોલોટવા થી ૧૫ માઇલ દુર ૧,૫૦૦ મોર્ગન જે ભૂમીન છે તે નેટીવ ટ્રસ્ટ લેન્ડ હતી. અને ૪૦ વરસ સુધી ત્યાંના ટોરના સાલીકો તેનો ઉપયોગ ટોર ચરાવવા માટે કરતાં. ગયે વરસે આ ભૂમીન સરકારે લઇ લીધી અને તે ચીફ કેરર ડેલીવેન્સા મન્ટાંઝીમાને આપી. ત્યારથી ત્યાંના બાન્ડુ લોકો અને આ ચીફ કેરર વચ્ચે વેરભાવ ચાલતો રહ્યો છે.

ચોથા દિવસ પર ચીફ કેરર મન્ટાંઝીમા ના ટોર મોઈ ચોરી અયું, અને ચીફને મોલોટવાના રહેવાસીઓ ઉપર વહેમ પડતાં આ આમનું છમકલાં થયું. ઘણા લોકો ધરબાર વિનાના બની ગયા છે. આ લોકોને પારોશીઓ મદદ કરી રહ્યાં છે. એવું મનાઇ છે કે મોઇને છળ થઇ ન હતી. આ આમના છમકલાંથી મોલોટવાના લોકો ઘણે યુરસે બચાં છે અને આ આમને બલો લેવા માટે તેઓ કંઈ અભેગ પમલાં લઇ બેસે તો નવાઇ નહિ.

નેહ
અમને જણાવતાં જ્ઞાનંદ યાવ છે કે હમારા જુના અને જાણીતા પ્રતિનિધિ બાઇશ્રી રતિલાલ ગોરાશરજી દેશાઇ જેઓ સાત વર્ષથી યુનીવર્સલ પ્રિન્સિપલ ગ્રેસના પ્રતિનિધિ છે તેઓ જે નોર્થ અને સાઉથ રોડેશીયા તથા ન્યાસાલેન્ડનું હમારું કામકાજ કરી સંભાળી લેવાતું રહીકાયું છે. ઇન્ડિયન ઓપિનિયનના નવા ગ્રાહકો વધારવાનું, જુના લવાજમો ઉધરાવવાનું તેમજ જાહેર ખબરો મેળવવાનું કામકાજ પૂરા અંત અને ઉત્સાહથી તેઓ કરશે.
આ દેશના મહાત્મા ગાંધીજીના હાથથી ચર થયેલા એમના સ્મારક સમા સાંતિ અને અહિંસાના કૃત સમા આ અંગે પત્ર ઇન્ડિયન ઓપિનિયનના દરેક હિંદીએ ગ્રાહક થવું જ જોઈએ. થોડી વધારે નહીં ઇંગ્લીશની મંગાવી આફ્રિકન તેમજ યુરોપીયન મિત્રો અને આદેશમાં વહેચવી જોઈએ, આવાં પત્રો નેટલો બહોળા ફેલાવો હશે એટલાં સુખ અને શાંતિ ફુનીયામાં ઉતરશે. માટે દરેક હિંદી બાઇ મેનેને હમારી વિનંતી છે કે તેમણે દરેક ગ્રાહકો થઇ જવું અને મિત્રોને પણ સમજાવી ગ્રાહકો બનાવવાં આ રીતે રતિલાલ બાઇ દેશાઇને પૂરેપૂરો સાથ અને સહકાર આપવો.
બ્યવસ્થાપક, ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

“ઇન્ડિયન ઓપિનિયન”

શુક્રવાર તા. ૧૬ ડિસેમ્બર, ૧૯૬૦.

વાતો કરતાં કાર્યની જરૂરત છે

 મ વરસ પૂરે થવા આવ્યું છે તેમ સરકારે હિંદી જનતાને એક વધુ ગ્રૂપ એરીયાનો ઘુટા ધીવા આપ્યો છે. એ છે વેસ્ટવીલનો ભાગ। જે લોકોએ એવું ધાણું હતું કે ગ્રૂપ એરીયાને અમલમાં લાવવું ઘણું જ સુરકેલ છે. તે લોકો ભીંત ભૂલ્યા હતાં. આજે જે ગ્રૂપ એરીયાનો અમલ થઈ રહ્યો છે તે ઉપરથી આ સરકારની મક્કમતા દેખાય આવે છે. સરકારની આ ગ્રૂપ એરીયાઓની જાહેરાતો સામે જ્યારે હિંદીઓએ હજી યોગ્ય સામનો કરવાનો રહ્યો છે ત્યારે સરકાર એકધારી ગતિથી વધુ જાહેરાતો બહાર પાડતી જાય છે. કેટોમેનોર, રીઝર્વર હિલ્સ, શ્રીનગર પાક, રેડહીલ અને હવે વેસ્ટવીલમાં ગ્રૂપ એરીયાની જાહેરાતો થઈ છે. આ દેશના બીજા ભાગોમાં શું બની રહ્યું છે તે જાણવા માટે એવી એક યોગ્ય સંસ્થા નથી કે જે આપણને યોગ્ય મહિત્તી આપે અને એ માટે કંઈ કરે. ગ્રૂપ એરીયાની ખાખતમાં હિંદી જનતા પાસે યોગ્ય નેતાગીરી નથી, અને એ જવાબદારી આવી પડી છે ‘લોકલ રેટવેયર્સ ઓરગનાઇઝેશન’ પર.

નાટાલ ઇન્ડિયન કેબ્રિસ અને સાઉથ આફ્રિકન ઇન્ડિયન કેબ્રિસે વિખેરાઇ જવું જોઈએ કારણ કે આ બંને કેબ્રિસો છાપામાં અહેવાલો બહાર પાડવા સિવાઈ બીજું કંઈ જ કરતી નથી. એવું લાગે છે કે આ અહેવાલો ઉપર કોઈ ધ્યાનજ આપવું નથી. નાટાલ ઇન્ડિયન ઓરગનાઇઝેશન અને સાઉથ આફ્રિકન ઇન્ડિયન ઓરગનાઇઝેશન પણ કેબ્રિસ જેવી જ છે. કેવળ તકાવત આ છે: ઓરગનાઇઝેશન પોતાના ટેકેઠારોના હિતને બચાવવા માટે ઘણી મસલતો કરે છે. કાર્યની દ્રષ્ટિએ ઓરગનાઇઝેશન વધુ કરે છે.

જ્યારે નાટાલ ઇન્ડિયન કેબ્રિસ અને નાટાલ ઇન્ડિયન ઓરગનાઇઝેશન હિંદીઓના ઘર, વેપાર અને જીવન પર અચાવવા શક્તિમાન નથી, ત્યારે તે બંને સંસ્થા હિંદીઓ માટેની કોમી કોલેજ નો વિરોધ કરવા એક અધિવેશન બરવા તઈયાર થઈ છે. ત્યાં ઘણીયે વાતો થશે, પણ આખરે શું?

હિંદી જનતા આ કોમી કોલેજનો વિરોધ કરે છે એમાં કંઈ સંશય નથી. એ ઉપર ઘણીયે કહેવાયું છે. હવે કાર્યની જરૂરત છે, વાતોની અને અહેવાલોની નહિ.

હિંદી જનતાના આ નેતાઓએ બીજાને આ કોલેજનો અહિ-ધાર કરવો એમ કહેવું એ વાસ્તવિક નથી; કારણ તેઓને ઓકરાં નથી યા તો તેઓના ઓકરાં પરદેશ મળ્યા માટે ઉપડી ગયા છે. નેતાઓએ પોતાના કાર્યથી એવી પ્રણાલિકા પાડવી જોઈએ અને લોગ આપવો જોઈએ કે જેનાથી પ્રભાવ પડે. બીજા પાસેથી આ કાર્યો સિવાય લોગની આશા રાખવી એ યોગ્ય નથી. આ ખરી ગાંધી-નીતિ છે. પોતે જે કરવા શક્તિમાન નથી તે બીજા પાસે કરાવવાની આશા પૂ. ગાંધીજીએ કહી કરી નથી. તેઓ કાર્યમાં માનતા હતાં, વાતોમાં નહિ, અને અહિં તો નેતાઓ કાર્યથી ડૂર નાસે છે.

પ્રકાશકની નોંધ

હીરમસના તહેવારો વખતે આમાર સ્ટાફને જે કાર્યદેસરની રજા આપવાની છે તે ત્રણ અઠવાડિયાની રજા આપવામાં આવે છે. તેથી અમે ૧૩મી જાન્યુઆરી ૧૯૬૧ના અંકથી ચાલુ કરીશું. ‘ઇન્ડિયન ઓપિનિયન’ અને સ્ટાફ બંધાને સુતન વર્ષા-લિનનંદન પાઠવે છે.

વ્યવસ્થાપક
‘ઇન્ડિયન ઓપિનિયન’.

ગ્રાહકોને વિનંતી

ગુણ વરસ યુરોપીયી પ્રેર કયું; આશા બધું નવું વરસ સર થાય છે. હમારા ગ્રાહકો અને યુએમ્એકો નો આભાર માનવાની તક લખએ છીએ, તે સાથે લવાજમની ચેક બધી તરત રવાના કરી દેવા વિનંતી કરીએ છીએ.

પ. ગાંધી બાપુના આપણે વારસ છીએ, “ઇન્ડિયન ઓપિનીયન” આપણને વારસામાં મળેલું છે તેથી તે આપણું જ છે, તે ચાલુ રહે અને વિકાસ પામે એ જોવાની આપણી ફરજ છે, માટે દરેક ગ્રાહકે નવા વરસની એટ તરીકે એક એક નવું ગ્રાહક વખારી પોત પોતાની ફરજ અદા કરી દેવી.

જે બાઇઓ આજણ કરી લવાજમો ચલાવે જાય છે તેઓ અમને પૈસાની તંગીમાં નાખી દે છે તેથી તેમને હમારી આજ વિનંતી છે કે કૃપા કરી એવું ન કરો અને બીજાઓની પેટે દર વર્ષે આમજથી જાન્યુ-આરીમાં લવાજમ મોકલી દેને હમારા કાર્યમાં સહાયક બનો. આવી દેવને બીધે હબર ઉપર પૈડની ઉપરાણી હજી સુધી રોકાય રહી છે અને હવે પૈસે હમારે ૫૦૦ પાઉડની ભોન લઈ વરસ પ્રેર કરવું પડ્યું છે. એ ભોન તરત પાછી બરપાઈ કરવાની છે માટે આપણું લવાજમ ૧૯૬૧ના ડીસેમ્બર સુધીનું આજે જ રવાના કરી આપવા કૃપા કરવોજી.

દર વર્ષે માફ રાખી ચોઠા લખી પોસ્ટ કરવાની તકલીફ અને સમય ખચાવી શકાય, તે સાથે અચુક રીતે નિયમિત લવાજમ સરળતાથી બરી લઈ શકાય એવી બેન્ક સ્ટોપ ઓર્ડર બોલના ડેટલાઈટ યુએમ્એક ગ્રાહકોની માગણીથી અમે દાખલ કરી છે. આ ચોલનાથી બંને પક્ષને સુંદર સરળતા થાય છે. આપ પણ ઇચ્છો તો તેમાં દાખલ થઈ હંમેશની તકલીફ ડુર કરી શકો છો, નીચેના શીરનામે પત્ર લખવાથી સ્ટોપ ઓર્ડર ફોર્મ તરત મોકલવામાં આવશે. પત્રમાં તમારી બેન્કનું નામ અને એડ્રેસ જણાવવું.

પી. એ. એક્સ પરપંડ,
જેડાનીસખર્ગ.
“વ્યવસ્થાપકો”

પ્રાસંગિક મહાભારત

‘સંતખાલ’

- આંતરિક સલા શાંતિ, ધર્મનું મુખ્ય એ ફળ; આખાદી તો વર્ષે બાલ, પાકતાં ઢાળવું બળ. (૧)
- અસત્યો ને અસત્યો જ્યાં, લડે ત્યાં સત્ય ઉઘવું; લગાયે સત્યની એથે, ત્યાં નકરી સત્ય જીવવું. (૨)

દક્ષિણમાં ને દક્ષિણમાં હવે પાંડવો મહેંદપર્વત પાદ ગોદાવરીમાં સ્નાન કરીને દ્રાવિડ દેશમાં જઈ લોકપાવન સમુદ્ર પર પડેલો થયા. ત્યાં તેમણે અમરત્યતીર્થ તથા નારી તીર્થોના દર્શન કર્યો. એમ દરતા દરતા તેઓ પ્રભાસ-તીર્થે આવી પહોંચ્યા. ત્યાં તો શોષતા શોષતા ભગવાન કૃષ્ણ અને તેમના બાઇ બલરામ વગેરે ભેટી ગયા. પાંડવો પર યુજરતાં વનનાં અપાર ડુઝો જોઇને તે બંનેની આંખમાં આંસુ આવી ગયાં. બલદેવથી ન રહેવાયું, તે વલો:-“હે કૃષ્ણ! ધર્મના આચરણ થી જનિત ન થાય તથા અધર્મ કરવા થી અવનતિ ન થાય તો પછી ધર્મને આચરવા કોણ મલચારો અને અધર્મથી કોણ ડરશે?” ત્યાં તો સાથે આવેલો ચિની પુત્ર સાતમકિ મોઢેઠો:-“આપણે મંથા અને ભ. કૃષ્ણ જેવા રનેહીઓ છતાં પાંડવોને આટલું ડુઝપ થા માટે વડવું પડે! અને ઠીરવો થા માટે રાતામાતા ઘેરને ફરી શકે : ઇંદે જેમ રત્રાસુરનો નાશ કર્યો હતો તેમ તમે કુષ્ટ એવા ડુધોધનનો જટપટ નાશ જ કરી નાખોને!” બમવાન કૃષ્ણ ભોલી ઉઠવા:-“ભાઈઓ! તમારી બંનેની વાત એક દ્રષ્ટિએ સાચી છે, પણ બીજી દ્રષ્ટિએ ખરાખર નથી. સાચી એ દ્રષ્ટિએ છે કે ‘હજી તેને જટ હથિયે તેમાં પાપ દોષ ન અછિયે’ પણ જેમને માન સિદ્ધિતની કે સાચા ધર્મની જ પડી છે, તે સાથે વિચાર કરે છે. પોતાના પ્રત્યે અંત રીતે કરેલી બીજાઓની મોટી ભૂલોની સામે તે જોતા નથી પણ પોતે તેવાઓના પ્રત્યે પણ રાઇ જેવડી નાની કરેલી ભૂલને પહાડ મોટા સ્વરૂપે જુએ છે. અને જ્યાં લગી પોતાની ભૂલવું પણ પૂરું પ્રાપ્તિત ન થાય ત્યાં લગી તેઓ પોતાને ધયેલા હડકડતા અન્યાયો સામે પણ શાંત રહે છે અને બીજાઓને શાંતિ રખાવે (અનુસંધાન માટે જુઓ પાનું ૩૮૬)

હમારી મુશ્કેલીઓ.

મહાત્મા ગાંધીજીએ આ દેશમાં શીનીકસ આશ્રમ અને "ઇન્ડિયન ઝોપીનીયન" પત્રો સુખવચ્ચે હોંદીઓના અને સમાન્ય રીતે વિશ્વના માનવ માત્રના કલ્યાણ માટે શરૂ કરી હતો તેના દ્વારા પુ. બાપુએ આ દેશમાં ૨૦ વર્ષ રહી આપણી અપૂર્વ સેવા કરી હતી, સલામત, અહંસા, સમાનતા, સંપ, સેવા ઇલાહીના અમુલ્ય સંદેશો એમને અહીંથી જ મળ્યા હતા, જે તેમણે "ઇન્ડિયન ઝોપીનીયન" દ્વારા આપી દુનીયામાં છુટથી વહેતાં કરી દીધાં હતાં. જેના સુદર પરિણામો આને આપણે જોઈ રહ્યા છીએ.

હિંદીઓ બંધારે આ દેશમાં આખા ત્મારની અને આજની હાલત તટસ્થતા થી તપાસીએ તો જીવનના દરેક ક્ષેત્રમાં સારી જેવી પ્રગતિ થયેલી જોવામાં આવે છે. આ પ્રગતિ મોટે ભાગે વેપાર ઉદ્યોગથી થયેલી છે. એ વેપાર ઉદ્યોગો શરૂઆતમાં રંબોદના કાચદાંતો કરી આપણા હાથમાંથી છુટવી ભેવાની ઠોશીઓ થઈ હતી. મહાત્મા ગાંધીજી એ પોતાની દીર્ઘ દ્રષ્ટિથી તે જોઈ લીધું અને એક પછી એક ઉપરા આપરી સલામતની લડાઈઓ લડી, આપણી પ્રગતિ અને સુખને માટે જેલના કુખો વેઠી કાઢ્યા થઈ નાખીને આપણા હક્કો જાળવ્યા હતા.

આ બધી લડતોમાં શીનીકસ આશ્રમ અને "ઇન્ડિયન ઝોપીનીયન"નો ફાળો કંઈ નાનો સુતો ન હતો. આશ્રમે એક અહંસિક સેના હાવણીનું કાર્ય કર્યું હતું, અને "ઇન્ડિયન ઝોપીનીયન" આપણા કુખો, આપણી આંતરો અને આપણી લડતના સાચા સત્તાવાર સમાચારો આપી દુનીયામાં ફેલાવ્યા હતા, જેનું પરિણામ હજુ જ સુદર આંખું હતું. તે સાથે આપણને મહાત્મા ગાંધીજીનું સાચું માર્ગ દર્શન આપી એમના અમુલ્ય ઉપદેશોના લાભ આપ્યો હતો, જેની અસર આને પણ હબરો ને લાખો મનુષ્યોના જીવન, જીવાન અને વર્તનમાં જોવા મળે છે. આમાં અણુમોલ અને કીમતી સાધનોની પ્રગતિ અને સ્થિતિ માનવજાતની પેઢીઓ સુધી પ્રેરણા અને માર્ગદર્શન આપ્યા કરે છે, તેથી તેને કામગીરી ટકાવી રાખવા એ આપણી સૌની દરજ્જા થઈ પડે છે. કારણ કે આ દેશમાં શરૂઆતમાં જ એ ન હોત તો આપણે ન હોત એ હકીકત છે.

મહાત્મા ગાંધીજી અને હિંદીઓની આ દેશની જે આવી અણુમોલ ઇતિહાસિક સ્મૃતિ છે તેને ટકાવી રાખવા માટે કોઈએ મોટા ભાગે આપવાની જરૂર નથી. "ઇન્ડિયન ઝોપીનીયન" શુભરતી ઠોપીનું વાર્ષિક લલાજમ માત્ર

પા. ૧-૨૦-૬ છે અંગ્રેજ સાથે ખનને મળી પા. ૨-૦-૬ છે અને વિદેશ માટે પા. ૧-૧૫-૬ અને પા. ૨-૫-૬ છે, જે રોજની માત્ર એક પેની અને મહીનાની થી. ૨-૬ થાય છે. જે આ દેશમાં કોઈ ને માટે પણ આપણું જરાએ મુશ્કેલ નથી.

આટલું સસ્તું અને સરળ હોવા છતાં નવાઈની વાત તો એ છે કે બધાં બાઈ બેનો હાપના ગ્રાહક થતાં નથી અને જેઓ છે તેઓ નિયમિત દર વર્ષે જન્યુઆરીની શરૂઆતમાં પોતાના લલાજમો મોકલતા નથી પરિણામે હબરો પોન્ડની ઉધારણી રોકાય રહે છે અને અહીં હમારે પૈસાની બારે તંગીમાં રહી જીભરો કરવા પડે છે. આ આપણા મોઠોની બેદરકારી કહેવાયો બેક્ટરીપણું કરો. જે કહેા તે, પણ તેને લીધે હમારી આર્થિક મુશ્કેલી ઝો એટલી બધી વધી જાય છે કે તેનો પાર રહેતો નથી.

હકીકતમાં તો આ સંસ્થા અને પત્રને પૈસાની જરાએ મુશ્કેલી જનતાએ પડવા દેવી ન જોઈએ, કારણ કે વિશ્વ વિખ્યાત વિશ્વિતિ મહાત્મા ગાંધીજીના હાથથી રથપાએલ, તેમની ઇતિહાસિક પુણ્ય સ્મૃતિરૂપે, આ સંસ્થા અને પત્રો છે. વળી આને તે એમનાજ પુત્ર વધુ મંઆસવરૂપ સાધવી સુશીલા બેન ચલાવી રહ્યાં છે. પોતે બાદ માણસ છે અને સતત આર્થિક મુશ્કેલી માં પણ ચાલુ રાખવાને સાત દિવસ એક કરી રહ્યાં છે. એમને આવી પૈસાની મુશ્કેલીમાં હંમેશાં રાખી મૂકવાં એ આપણે માટે દુનીયામાં શરમાવનારું કૃલ ભેખાય છે.

ચાલુ વરસ પૂર થયાં આખું છે, છતાં જે લલાજમો નિયમ મુજબ વરસની શરૂઆતમાં જ મોકલી દેવાં જોઈએ તેમાંના ઘણા હજુ સુધી મળ્યાં નથી; એનું પરિણામ એ આખું છે કે જેલના ત્રણેક મહીનાથી, પ્રેસમાં કામ કરનારા માણસોના પમાર અને કામળ, સાહી વિગેરેના ખીલો પુરાં ચુકવાયાં નથી. છતાં પૈસે મુશ્કેલી નેહી પડે છે. ડેટલક ગ્રાહકો તો તેનો જરાએ વિચાર કરતા નથી અને જાણે ત્રણ ત્રણ વરસના પૈસા રોકા રાખે છે. આ એક આપણે માટે બારે કમનશીય આંદત છે જે તરત સુધારવી જોઈએ.

વરસની શરૂઆતમાં જ પૈસા મોકલવામાં કરી મુશ્કેલી નથી. દર વર્ષે જન્યુઆરીના પહેલા અઠવાડિયામાં એક લખી પોસ્ટ કરી દેવી અમરતો પોસ્ટલ ઝોડર લઈ મોકલી દેવો. તેમાં પુરી પાંચ મીનીટ પણ ન થાય, અગર જે એટલા સમય પણ ન મળતો હોય તો તેવાં બાઈ બેનો માટે બેન્ક

રોપ ઝોડર પદતિ હાખલ કરી છે. તે મંઆવીને એક જ વખત સહી કરી મોકલી આપો તો વર્ષો સુધી કર્યું કરવું ન પડે. દર વરસની શરૂઆતમાં તમારાં લલાજમો અમને મળી જશે, માત્ર બેન્કનો ખર્ચ શી. ૩-૬ થાય છે. જે બાઈ બેન આ સરળ પદતિ થી લલાજમ ભરી દઈ અમને મદદરૂપ થવા માગતાં હોય તેમણે નીચે જણાવેલા શીરનામે પત્ર લખી. રોપ ઝોડર ફોર્મ મંઆવી લેવું તે સાથે કંઈ બેન્ક માં ખાતું છે તે જણાવવું.

દરેક સુગ બંધુ બેનો આ હમારી વિનંતી લક્ષમાં લઈ હંમેશને માટે તે બાદ રાખે અને અચૂક રીતે વરસની શરૂઆતમાં જ લલાજમ મોકલી દઈ ને આખા વરસની હમારી મુશ્કેલીઓ દુર કરી નાખે. આ વરસે હવે એ સમય આવી રહ્યો છે. માત્ર બેન્ક અઠવાડિયાં બાકી રહ્યાં છે, દરેક ગ્રાહકો પોત પોતાના લલાજમો મોકલવા શરૂ કરી દેશે એવી આશા રાખીએ છીએ; એટલું જ નહિ પણ દરેક ગ્રાહકો અને વાંચકો પોતાના મિત્રોમાંથી નવા વરસની ભેટ તરીકે એક એક નવું ગ્રાહક વધારી આપી હમને હમારા સેવા થવાના કાર્યમાં ઉત્સાહ અને પ્રોત્સાહન આપશે. આ કંઈ મુશ્કેલ કાર્ય નથી, માત્ર ખમસ જોઈએ. આવાં નિરવાર્ય સેવા કાર્યના લાભાર્થે આપ દરેક એટલું અવરમ કરજો તો હમારા ઉત્સાહમાં અનેક ઘણા વધારો થઈ જશે તે સાથે પુ. ગાંધી બાપુજીએ શરૂ કરેલી આ દેશને એમનો માનવસેવા પત્ર વર્ષો સુધી ચાલુ રહી શકશે.

આ ચાલુ વરસમાં શીનીકસના પ્રેસના મકાન ઉપર હમારે અણુધાર્યો મોટો ખર્ચ કરવો પડ્યો હતો તે પણ હમારા વાંચકો અને સહાયકોના ખ્યાન પર લાખવા માગીએ છીએ. પ્રેસના બારી, બારણા, બારસાક, ટાઇપના કખાટો પુરતોના શેલ્ડ અને ઉપર હાપરના લાકડાંને સુધાં, લાકડાંના અંદરના બાગે પસરી પોકળ કરી નાખતી જીવતો લાઇ પડી મઈ હતી, તેના જલદી ઉપાય કરવામાં નહિ આવે તો આખું મકાન જમીનદોસ્ત થઈ પડે અને જહુ જ મોટો ખર્ચ આવી પડે એવી હાલત હતી. તેથી હમારે ના છૂટે એ મકાનોના અને સાહિત્યોના તમામ લાકડાંને જીવતોની

પાસે લલાજમો તેના જહુધાર્યો પાસે તરત જ ટીટ કરાવી લેવા પડ્યાં હતાં, જેનો ખર્ચો લગભગ ૩૦૦ પૌન્ડ થયો છે. તેને લીધે અને ચટલો લલાજમો નહિ મળવાથી ૫૦૦ પાઉન્ડ જેટલી રકમ હમારે લોત લેવી પડી છે તે બને એટલા જલદી બરપાઈ કરી આપવાના છે, માટે આપ સૌને હમારી નંજ અપીલ છે, કે આ વાંચીને તરત તમારું લલાજમ મોકલજો અને તે સાથે મહા દય શીલોમ ઉપર જણાવેલા અણુધારેલા જીવાત ખર્ચ પેટ મોકલવા ચુકજો નહિ.

આશા રાખીએ છીએ કે આ હમારી વિનંતીનો સુદર જવાબ મળશે.
બી. ઉ. માર્સ્ટર,
(દરદી)

P. O. Box 5257,
Johannesburg,
Transvaal.

કન્સ્ટીટ્યુશનલ કોન્ફરન્સમાં અચેલાં એક હિંદીવાઈ

નોર્થન રોડેશીયાની ધારાસભાના મેમ્બર શ્રી. વી. ડી. મીલ્કી M.L.C. હંડનમાં મળી રહેલી, સેન્ટ્રલ આફ્રિકન ફેડરેશન એન્ડ રોડેશીયા અને ન્યાસાલેન્ડની કન્સ્ટીટ્યુશનલ કોન્ફરન્સની ડેલીગેટ તરીકે ચુકાયા છે. તેઓ હંડન માટે ઉપડી ગયા છે.

શ્રી વી. ડી. મીલ્કી સરકાર નિયુક્ત નોર્થન રોડેશીયાના ધારાસભ્ય છે. એમણે આફ્રિકન અને હિંદીઓના હક્કો માટે વારંવાર હિંમત ભરી લડતો, ધારાસભામાં ચલાવી હતી. એમણે ૨૫૪ બાપામાં સરકારને જણાવી લીધું હતું કે આફ્રિકામાં સ્વતંત્રતાનો પવન જોશમાં ફુકાવા લાગ્યો છે. તેથી સમયને જાળવવી તે પ્રમાણે ચાલવું સાઈં હવે કીમડાં દીધે વધારે વખત ચાલી શકશે નહિ.

હરમાં ફ્રેમ બનાવી ટંકાડવા લાયક સુકાબ. "મનને મોલ" સ્વ. કોશીર-લાલ મશરવાળા કૃત. સુદર જાડા કામળ પર બે રંમમાં હપાયું છે. બાવ ફકત થી. ૧-૦ પોસ્ટેજ ૩ પેની.

'Indian Opinion'
P. Bag, Durban, Natal.

માસ્ટર બ્રધર્સ (ગ્રા.) લીમીટેડ

નવ નવનાં નાયલન, રેયમી તેમજ સુતરાઈ કાપડ, સીઓ જાળકા અને પુરો માટે ભ્રમ નવનાં કુલન નર્સી, પુલોવર, કારડીનન્સ અને જમ્યાઓ માટે-સુડીઝ, બીજ્સ, બ્લેન્ડેડ્સ, શેલ્ડ્સ; નેપકોન્સ વિગેરે.

દરેક ભવનાં માલ માટે તપાસ કરવા બહામલુ.
૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

ફોન : ૮૩૫-૬૭૮૬ — મોક્સ ૧૫૪૯.

“ગુરુ”

લેખક : ડા. એન. પી. દેસાઈ, ડરબન.

આજકાલ ગુરુનો મહિમા વધારવા ઘણા પ્રયત્ન થઈ રહ્યો છે. “ગુરુ પિત્ર કીન બતાવે ખાટ” નેવા જીના વાક્યો વગર વિચારે, યોગ્ય ગુરુનો અભાવ હોય તો પણ પ્રમાણસિધ્ધ અથવા હંસાવવામાં આવે છે. સહુર મળી આવે એ સારા ભાગ્યની વાત છે. તેની પાસેથી જ્ઞાન મેળવી જીવનને ઉન્નત કરવું એ ઇચ્છનીય છે. પરંતુ વિચારશક્તિ અને તર્કશક્તિને નેવે મૂકી માત્ર ગુરુ કહે તેમ ધનની જેમ ક્યાં કરવું એવો ઉદ્દેશ કદી ગુરુ મહિમાનો નહોતો. પાખંડી અથવા મહરજાં કાંઈ ગુરુએ પોતાનો સંપ્રદાય ફેલાવવા અથવા તે ભક્તજનોની જમાત ભેગી કરી પોતાની સત્તા જમાવવા અનેક જાતના ઘોટા વિચારો ફેલાવેલા છે. સાહ્ય આફ્રિકાના ઈંદુ બાઇઓ અને ખાસ કરીને ગુજરાતી બાઇ બહેનો કે જેઓને ઉદેશીને આ લેખ લખવામાં આવ્યો છે તેઓ પોતે વિચાર કરીને ધાર્મિક વિષયમાં પોતેજ સાચો નિર્ણય કરે તો તે જામત ધાર્મિક તની નિશાની અણાય. ધર્મને શાસ્ત્રીય (Scientific) રીતે વિચારવાની ટેવ પાડવાની જરૂર છે.

જે કોઈ પણ વ્યક્તિ માત્ર યોગ ના આસનો કે પ્રાણયામ વગેરે યોગિક ક્રિયાઓ જાણતા હોય અને બીજાઓને શીખવાડતા હોય એટલે તે ગુરુ થવાને યોગ્ય છે એમ માનવું તે જુલ છે કોઈ વિદ્યાર્થીને ગણિત કે ભૂગોળ ને આગડતાં હોય અને તે વિષયના જાણકાર તેને શીખવે તો તે ‘ગુરુ’ બનવાનો ખાર વહન નથી કરતો. ન તો કે ઘોટા વિષયો કે અમે તે—કોઈ આપણને શીખવે તો તેના પ્રત્યે આદર ભાવ થય એ સ્વાભાવિક છે. પણ તેથી દરેક ખાતરમાં તે ‘ગુરુ’ થવાને લાયક છે અથવા તે તે સર્વશુભસંપન્ન છે એમ માનવું તે જુલ અણાય. યોગ એ શસ્ત્ર (Science) છે. તેમાં કોઈ ગૂઢ તત્ત્વ રહેલું નથી. તે શીખવેા મુશ્કેલ નથી. પણ માત્ર ક્રિયાઓ આપડી એટલે આપણું જીવન સાધક થયું તેમ માનવું એ ઘોટા ભમ છે.

યોગક્રિયાઓ વગર પણ જીવનને ઉન્નત કરવાના ઘણા માર્ગો છે. આ સુચના માં યોગ તરફ ઉપેક્ષાકૃતિ નથી પણ તે શીખવાડતા જે કોઈ પણ વ્યક્તિ શીખનારને શુદ્ધામ એવા બનાવવાની અપેક્ષા રાખે તો યોગથી દૂર રહેવું વધારે હિતકર છે.

મનુષ્યને વિચારમાં કે કાર્યમાં કોઈ જાતની ગૂંચ હોય, કાંઈ ન ઉકલતા પ્રશ્નો ઘેળાતા હોય, એ પ્રશ્નોનું નિરાકરણ થવા વિના એને જીવનમાં કાંઈ આટકી પડ્યા જેવું કે અડચણ જેવું લાગતું હોય, તો એ બાબતમાં કોઈ અનુભવી પુરૂષને એ શોધે એ સમજી શકાય એવી વસ્તુ છે. જે પુરૂષ એવી ગુંચો ઉઠેલી આપે અને એનો માર્ગ દર્શક થાય, તેને એ પોતાના ગુરુ તરીકે સ્વીકારે એ પણ સમજી શકાય એવી વસ્તુ છે.

જે મનુષ્યને પોતે અને જામત શું પોતાનાં તેમજ જામતનાં આદિ અને અંત થું, જીવનનું ધ્યેય થું, શી રીતે જીવન માળીએ તો જીવન સારામાં સારી રીતે સફળ થયેલું અણાય—જેલ સઉથી મહરજાં ગુંચ હોય અને એનો ઉદ્દેશજ શોધતો હોય, તો તે જે પ્રકાર ના ગુરુને શોધે છે તેને સામાન્યપણે સહુર કહેવાય છે. આવા સહુર મળવા માણસ જામરણી અને લારે તે ગુરુશિષ્યનો સંબંધ ખાનગી અથવા અંતર હોવો જોઈએ.

જેને એ પ્રશ્નો મુંઝવે છે તેને જ સહુરની જરૂર અણાય. વારતવિક રીતે, જેમ જેને જામ નથી તેને ખવડાવનારની જરૂર નથી, તેમ જેને આધ્યાત્મિક પ્રશ્નોની ગુંચ ઉભી થઈ નથી તેને સહુરની જરૂર નથી. જેને એવા પ્રશ્નો ઉઠ્યા નથી, ઉઠ્યા હોય તોયે તેને જેનું આજે મહરજાં ખાસતું નથી અથવા તો ગુરુ વિના એને જીવન માં અંધારું થઈ જાય છે એમ લાગતું નથી, તેને સહુરની આવશ્યકતા

નથી. “આવશ્યકતા નથી” જેનો અર્થ એવો નથી કે એ કોઈ સત્-પુરૂષના અમામમનો કે ઉપદેશનો લાભ મળી શકે એમ હોય તો તે ન ઉઠાયે કે એમને વિષે આદરભાવ ન રાખે. પણ એ એમને ગુરુશિષ્યના સંબંધમાં જે અંતર, કુટુંબીક સંબંધ જેવો ભાવ રહે છે તે બાંધે એવી આવશ્યકતા નથી.

સામાન્ય રીતે શિષ્યોમાં એવું બને છે કે જીવ પોતાની ઉમેદવારી ચાલુ છે, પોતાની ગુંચો જીવ પુરી રીતે ઉકલી નથી, જીવ જીવન વિષે માર્ગ-દર્શન થયું નથી, ગુરુના શબ્દો જીવ જાનમાંજ ઝીલ્યા છે, પણ એ કાંઈ રીતે સાચા છે એ જીવ રપટ થયું નથી, ગુરુ જ્યાં દ્રષ્ટિ પહોંચાડવા ઇચ્છે ત્યાં દ્રષ્ટિ પહોંચી નથી તે પહેલાં તો તે જાની થઈ ગયો એમ માનવા બાજે છે અને “ગુરુપા” શબ્દને અનર્થ કરી એ પૂર્ણતા પ્રાપ્ત કરીને સતોષ માને છે અને પોતાનો સલ્લ શોધનનો પ્રયત્ન દીલો કરે છે. તે જ્યાં દ્રષ્ટિ પહોંચાડી શકતો નથી ત્યાં ગુરુ સાક્ષાત્ પહોંચાડી દેશે એ શ્રદ્ધાને ધોળ્યા કરવી એ અધેભ છે.

જેનામાં આવેનો વેગ જળવાન હોય તેવા માણસને જે વ્યક્તિએ પોતા ને નવી દ્રષ્ટિ આપી જીવન વિષેના દ્રષ્ટિબિંદુઓ પલટો કરી નવજીવન રહ્યું હોય, તેની કૃપાને એ અમુક પ્રાપ્તિ બજે, અને તેથી એના ગુચ-જાન માર્તા ધરાવજ નહીં એ સ્વાભાવિક છે. પણ તે પ્રમટ કરવામાં વેવલા-પણું કે અંધશ્રદ્ધા હોયતો તે દોષ-મય અણાયું જોઈએ. તે શિષ્ય ગુરુ માનને પોતાનો વ્યવસાય કરી શકે તો તેમાં દોષ છે. એમાંજ સંપ્રદાયોની ઉત્પત્તિનું બીજ રહેલું છે. ગુરુશોધનનો ગુણ ઉદ્દેશ જેનો પાર પડ્યો નથી, જેને જીવ ગુરુપાપણું કયા બોધમાં આવ્યું છે તે રપટ થયું નથી, જે

જીવે તે પોતાના જીવનનો ઘોટા ભાગ ગુરુમાનમાં વિતાડે તે જીથીયે વિશ્વેષ અધરિત છે. ગુરુ પ્રત્યેની કૃતજ્ઞતા (gratitude) એ મનમાં સમજવાનો ભાવ છે, વારંવાર ઘોળ્યા કરવાની વસ્તુ નથી.

વળી, શિષ્યો જે પોતે પ્રાપ્ત થયું નથી તે જામતને પ્રાપ્ત કરાવવા અધીરા થઈ પોતાના ગુરુનું શરણ લેવા જામત ને નોતરે છે. આવી રીતે અધાજ અધૂરી જીવાસાવાળા શિષ્યોનું એક ટોણું ગુરુની પાછળ ભેગું થઈ જાય છે અને એમાંથી એક પંથ નિર્મોણ થાય છે. ગુરુ પોતે પણ કેવળ શબ્દજાની જ હોય, અથવા જીવન વિષે એણે પૂરા વીચાર ન કર્યો હોય, અથવા કોઈક પ્રકારના મોહમાં રહ્યો હોય, તો એ પંથ સ્થાપવામાં જામતનું કલ્યાણ માની કે મનાવી એ પ્રયત્નને ઉરોજન આપે છે. આમાંથી આજળ જતાં માદી જ્ઞાની પરંપરા આવે છે. માદીની પરંપરાને ગુરુપરંપરા માની લેવાય છે અને ગુરુપરંપરાની અખંડીતતાને જળ વાધાથી જ્ઞાન પણ અખંડ જળવાયું હોય એમ માની લેવાય છે. એવા પરંપરામત માદીપતિમાં ગુરુશક્તિ કરવાથી સહુરપ્રાપ્તિના સર્વે લાભો મળે છે એમ માની લેવાય છે.

હું એક જીવને મારા ગુરુ તરીકે સ્વીકારું, તેથી મારા કુટુંબીઓએ કે મિત્રોએ પણ તેમનું શિષ્યત્વ સ્વીકારવું કે એમ કરવા માટે એમને આમક કરવો એ જુલ છે. મારા જેવા બીજા ઓએ સ્વતંત્ર રીતે મારા ગુરુને પોતા ના ગુરુ તરીકે સ્વીકાર્યા હોય તેમના પ્રત્યે ગુરુશિષ્યત્વ હોવું એ સ્વાભાવિક વસ્તુ છે. એ સંબંધ ઉપજાવવામાં મારો પ્રયત્ન નથી. પોતાની જોજે નિર્મોણ થયેલી રિધાતને હું કેવળ સ્વીકારું છું. યોગ્ય મર્ષોદામાં રહી આવા સંબંધો નિર્મોણ થાય તેમાં દોષ નથી. પણ મર્ષોદાનો ભંગ થાય, અને બને તેટલાની પાસે મારા ગુરુનું શિષ્યત્વ સ્વીકારવાનો મારા ગુરુબાઇઓનો વ્યવસાય બની જાય, કે ગુરુના પ્રત્યક્ષ સંબંધ અને નિકટ સહવાસથી થનારો

ન્યુ ઈન્ડિયા એશ્યોરન્સ કુ. લીમીટેડ

ઇન્ડિયાની ગુજ્ય કંપની

અમે વહીવટ કરીએ છીએ:—

આમ, દરીયાઇ, અવસ્થાંતર, મોટર, માલ, ચોરી, ધર કુટુંબ, ધર માલોષી (સાથે) અકસ્માત વિ.

સાહ્ય આફ્રિકાની અંદર ગુજ્ય અમલદારો

બલભાઈ રૂસ્તમજી એન્ડ સન,

૧૪૦ કવીન સ્ટ્રીટ, ડરબન.

ફોન : ડરબન ૨૫૮૪૫, ૨૮૫૧૩, ૨૯૮૪૪.

તમને ખબર છે

કે ન્યુ ઈન્ડિયા, ઈન્ડિયાની સોયા મોટી લીમા કંપની છે.

કે ન્યુ ઈન્ડિયા ની શંખાઓ ૪૫ દેશોમાં છે.

કે ન્યુ ઈન્ડિયા ની ૬૫ શાખાઓ કેવળ ઈંગ્લેન્ડમાં જ છે.

કે ન્યુ ઈન્ડિયા : આમ, દરીયાઇ અને અકસ્માત ઉપર ૬૦,૦૦,૦૦૦ પાઉંડ પ્રામાણ્ય લેગી કરે છે.

સહિસલામતી અને તાત્કાલિક સેવા માટે

ન્યુ ઈન્ડિયા

સાથે લીમા ઉતરાવો.

લાલ યુરના દેહાન્ત પછી પશુ કામમ રહે છે અને એનાં નામની, ગાદીની કે મૂર્તિની ભક્તિથી મળી શકે છે એવી શ્રદ્ધાનું પોષણ કરવાની પ્રવૃત્તિ ચાલે, ત્યારે એ અયોગ્ય અને માથ વિનાની વસ્તુ ચાપ છે.

“યુર ઘિન કીન ખતાવે બાટ” — એમાં ધણું સત્ય છે. પશુ જેને પોતાની વાટ ખોવાયેલી લામતી નથી, જેને યુર ખતાવે તે વાટે જવાની આકાંક્ષા ઉત્પન્ન થઈ નથી, તેને યુરની જરૂર નથી. અને, એવી જરૂર ઉભી થઈ ન હોય તેવો, દરેકે કોઈને પશુ યુર કરવો જોઈએ — એ ખીલ વહેંચેના જેવો એક વહેંચ છે.

તેમજ યુરની જરૂર ઉભી થયેલી જણાય તેથી અને તેને યુર તરીકે સ્વીકારી લેવાથી વાટ સ્પષ્ટ થઈ જાય — એ પશુ અનેક અંધશ્રદ્ધાના જેવી એક અંધશ્રદ્ધા છે. કોઈ કોઈ એક વ્યક્તિ માં આપણને શ્રદ્ધા ભેટી કે તે યોગ્ય માનદંડન આપવાને સમર્થ છે, તેથી તે વ્યક્તિ સિવાય કોઈ ખીલ જાણેથી જ્ઞાન મેળવવામાં કે કોઈ ઉત્તમ પુસ્તક માંથી બોધ લેવાને હરકત ન હોવી જોઈએ. કોઈ એકને યુર તરીકે સ્વીકાર્યો એટલે જ્ઞાન મેળવવાનાં ખીલ સાધનેને અસ્વીકાર્ય અણુવા એ યુર પ્રત્યે કેળવેલી અંધશ્રદ્ધાનું સ્વચ્છ છે. ખોટા યુર આવા એકાંગી મામને ઉરોજન આપે છે.

કોઈ પશુ વ્યક્તિની વેશભૂષાથી (પરેરવેશ) કે તેના સંબંધ અમુક મહાવિશ્વાસ કે સંસ્થા જોડે છે તેનાથી વગર વિચારે અંબઈ જવું તે માનસિક નબળાઈ છે કેસરી રંગના વસ્ત્રથી સન્નિવૃત્ત સન્નાસી, કે કાચી મહા-વિશ્વાસ કે કોઈ સંસ્કૃત પાઠશાળામાં કે કાંગડી યુરકુળમાં અભ્યાસ કરી વિનીત (matric) કે સ્નાતક અનેક વ્યક્તિ યુર થવા કે બોધ આપવા લાપકજ છે એમ માની ભેસવું તેમાં પશુ અંધશ્રદ્ધા રહેલી છે. આ શ્રદ્ધા પરંપરાગત હાવાથી તે સામાન્યપણે નિમૂંળ થવી મુશ્કેલ છે. થોડાજ વીચારથી સમજશે કે હાલની યુની-

વર્સીટીઓમાં લાખોની સંખ્યામાં દર વર્ષે સ્નાતકો અને છે. છતાં તેમાંથી માનને પાત્ર કે નેતૃત્વને લાયક થોડા ટકાજ હોય છે. તેવી જ રીતે ઉપર જણાવેલી વ્યક્તિઓનું સમજવું, ભુદ્ધિ પૂર્વક તપાસીને સુપાત્રતાની કસોટી કરીને શ્રદ્ધા બેસાડવી જોઈએ. યુરોપ કે અમેરીકામાં રહી ત્યાંના વિશ્વાસો માં અભ્યાસ કરીને ડીગ્રીઓ પ્રાપ્ત કરનારમાં ધણું આદર્શમય હોય જ તેમ હોતું નથી તેવી જ રીતે હિમાલયમાં નિવાસ કરીને આવનાર વ્યક્તિ હોય રહિત હોય જ તેમ માનવું યોગ્ય નથી. વિવેક ભુદ્ધિની કેળવણી એટલે, શું

સાચું, શું ખોટું તે ઠરાવવાની શક્તિની ખીલવણી.

આ લખાણનું કૃતીપણું માઈ મોલીક નથી. શ્રી કીશોરલાલ મહાજાણાના “જીવન શોધન” પુસ્તકનો આધાર લઈ થોડું સ્પષ્ટ કરી જુદી રીતે ગોઠવીને મારી ભાષામાં આ લેખ લખ્યો છે. મારો આશય મૌલિક વિચારો રજૂ કરવાનો નથી પશુ સમાજમાં સાચા વિચારો રજૂ કરી તેનો પ્રચાર કરવાનો છે. વાચક પોતે આ વિચારો પોતાની ભુદ્ધિની કસોટી ઉપર ચકાસી સાચા ખોટાનો નિષ્કર્ષ કરી લે એજ ધ્યેય છે.

પ્રાસંગિક મહાભારત

(૩૮૬ પાનાનું અનુસંધાન)

એ. ધર્મરાજ યુધિષ્ઠિર અને તેમના માઇએ તથા દ્રોપદી જુમારમાં જે કાંઈ હાથો છે, તેનું આજે સાચે દેવે પ્રાયશ્ચિત કરી રહ્યાં છે. એક દિવસ જરૂર એવો આવશે કે ન્યારે ધર્મરાજ યુધિષ્ઠિર વગેરે પોતાને થયેલા અન્યાયનો જવાબ મામશે. જે એ જવાબ ન મળતાં દાંડાધથી દુર્યોધન વક થશે તો તે વખતે આવી દાંડાધને-સામાજિક મર્યાદાની રક્ષા કાળે-જતી નહીં કરે, કદાચ તે વખતે આમરણાંત ઝડપવાનું આવે તો સર્વરવના ભોગે પશુ ઝડપશે. કુટુંબીક મમતા કે પરાજયના ભય વિના ઝડપશે. ધર્મની સાચી પરીક્ષા અને જ્ઞાનવારો બનને ત્યાં જ થશે. જેમ થોડી પશુ પેટમાં મળ-અશુદ્ધિ હોય, ત્યાં લગી બોજન નો શક્તિ લાભ દેખાતો નથી તેમ ધર્મની મહાશક્તિ પશુ થોડી પશુ આમળ પાછળની મરતી હોય ત્યાં લગી દેખાતી નથી. એટલું જ નહીં બલકે ધર્મને ત્યાં ધાડ અને કસાધને ત્યાં કુશળ જેવું પશુ થોડો વખત ખાસે છે. પરંતુ અંતે તો સોનું રહે છે અને કથિર તે કથિર જ સિદ્ધ થાય છે. ખીજ પશુ એક વાત યાદ રાખવી

જોઈએ કે ધર્મથી રચુળ લાભ નહીં પશુ મુખ્યત્વે સુદમ લાભ જ ચાપ છે. અધર્મથી સુદમ લાભ તો ખોવાય જ છે, બલે પછી રચુળ લાભનો ભભકો થોડી વાર આંજ નાખતો દેખાતો હોય! જુઓને મારા વીરો! આ પાંડવો આવાં ધીર દુઃખોમાં કેટલા પ્રસન્ન અને સ્વસ્થ રહી શકે છે? અને પેલો દુર્યોધન કેટલો અધો અંતર-દુખિયો છે! શું આ ધર્મ અને અધર્મ નાં પ્રત્યક્ષ ફળોની પારાસીસી નથી?” આ વાતલાપથી સૌને યુગ આનંદ થયો. આ રીતે સ્નેહી મિલનની મધુરી મોજ માણી સૌ છુટા પડ્યાં. પાંડવો અને લોમશ ઋષી ચાલતાં ચાલતાં પયોળીનદીને તીરે આવી પહોંચ્યાં.

જે નદીને વિદર્ભરાજે સુશોભિત કરેલી. સુંદર મળના મોહક જેના આવારો હતા. યજ્ઞના સોમરસથી જે સરિતાનાં જળ મિશ્ર થયાં હતાં તે મનોરમ નદીનું પાંડવોએ જલપ્રાશન કયું અને ઉત્તમ બ્રાહ્મણોના આશી-વોદો મેળવ્યા.

વિશ્વવાત્સલ્ય'માંથી

તમે 'ઇન્ડિયન ઓપીનિયન' ના ગ્રાહક છો? જો નહોતો તો શા માટે નહિ?

સુરત હિંદુ એ. સોસાયટી (વાર્ષિક જનરલ મીટિંગ)

આથી સર્વે મેમ્બરોને જણાવવાનું કે સોસાયટીની વાર્ષિક જનરલ મીટિંગ તા. ૮-૧-૧૯૬૧ના રોજ સુરત સોસાયટી-એશનના ૧૨૭ વીકેટોરીયા સ્ટ્રીટ વાળા હોલમાં મળશે.

સર્વે મેમ્બરોને સમયસર હાજર રહેવા નિર્મતી છે.

- કાર્યક્રમ: (૧) મીનિટ્સ. (૨) મંત્રીનો રીપોર્ટ. (૩) પ્રીન્સીપલનો રીપોર્ટ. (૪) અબનમ્યોનો રીપોર્ટ. (૫) અધીકારીઓ તથા કમીટી સભ્યોની રિપોર્ટ. (૬) પરચુરન્સ.

એલ. બી. પરેલ. (મંત્રી) સુ. લ. એ. સો.

ફુકાન વેચવાની છે માલિકની નાદુરસ્ત તખીમતના કારણે સારા લતામાં આવેલી આઉટ-રીટર અને ટેલરની ફુકાન વેચવાની છે. રૂપર મળે.

Mc Koye Tailors & Outfitters 10a Von Weilligh Street Johannesburg. Phone : 23-4838.

જીકકોર્પોરેશન, ઇનકમ ટેક્સ રીટર્નસ, લાઇસેન્સીંગ, રેવન્યુ કલેક્ટર-અને ઇનસ્પેક્ટર-માટે મળે:

આર. વીકુલ ૧૨ બાકલી બાઈક, ૩૮ માર્કેટ સ્ટ્રીટ, કોરનર ડાયગોનલ અને માર્કેટ સ્ટ્રીટ, બેહાનીસબર્ગ, ફોન ૩૩-૧૬૫૪.

વાંચો! જરૂર વાંચો! લાભ જ થશે! શોધવું મરશે, જોઈવું મળશે, પગદોડ ટળશે. હમારે ત્યાં નીચેની ખાખીજ વસ્તુઓ મળે છે. સ્ત્રીઓ માટે: વેળીઓ, સુંદર સ્પન્ડ અને ખીજ અનેક બતની મળશે, રીબનો પશુ મળશે. ગરમ હુલના જરસીક, પુલોવર, કારડીગન, સીંગલેટ, ચરડી, સોકસ વિ. બાળકો માટે: નાયલનના કબલાં, ટોપી, બ્લાઉઝ, શોલ, સીંગલેટ, ચરડી, સોકસ, નેપકોન્ટસ, હુલકેપ, પેટીકોટ, નાઈટીસ, ખીબ્બ, ફેઈસ ક્લોથ, બાય સ્પન્ડ વિ. ટબલ પલસ્ટીક ફલાવર્સ, સ્પન્ડના ઉશીકાં, તકીયા, ગાદી, વિ. વેપાર માટે ચાંદી જેવા ચળકતાં સ્ટેનલેસ સ્ટીલના વાસણો, ઈન્ડેન્ટકોરો. વિલંબ શા માટે! સારો માલ વેચાઈ જતાં શી વાર !! હમણાં જ ચાલોને: માખરો હેટર્સ (મો) લી. (બીખાલાઈ આસ્તર એન્ડ સન્સ) ફોન: ૮૩૫-૭૯૬૧ — પહેલે માળે, — પો. બો. પરપો. આસ્તર મેનશન્સ — ૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, — બેહાનીસબર્ગ

ગુજરાતી રેકોર્ડો હિંદુસ્તાનમાં બનેલી ગુજરાતી રેકોર્ડો, હવે અમારે ત્યાં મળે છે. ૨૦ રેકોર્ડોનું બોક્સ કેવળ શી. ૩૦-૦. રેકોર્ડોમાં લખના, નાટકો, ગરબો વિગેરેનો સંગ્રહ છે. હિંદના "લેસ્ટ હિટ" ૨/૬ માં છુટી મળી શકશે. આવો તક અને લાભ ફરીથી મળશે નહિ. પેકીંગ મફત — પોસ્ટેજ મોકલશો — સી.ઓ.ડી.ના બોર્ડરે અમે લઇએ છીએ. નેશનલ રેકોર્ડ કંપની શોપ ૨. અબમેરી આરકેઈડ, બોર્ડ ૧૪૧ એ. ટ્રે સ્ટ્રીટ, પો. બો. બોક્સ ૧૫૭૪, — ડરબન.

હિંદના સમાચારો

તા ૧૩-૧૨-૧૯૬૦.

વિનોબાએ ચીંધેલો રસ્તો

ભારતમાં જૂઠાન પ્રવૃત્તિના સંચાલક આચાર્ય શ્રી વિનોબા ભાવેએ જામનગરમાં શિક્ષકો અને સાહિત્યિક માણસોની મળેલી સભામાં પ્રવચન કરતાં જણાવ્યું હતું કે, જામનગરની આબાદી માટે વૈજ્ઞાનિક પ્રકૃતિ સાથે અધ્યાત્મવાદનું સંયોજન કરવાની જરૂર છે.

તેમણે વૈજ્ઞાનિક પ્રકૃતિ અને અધ્યાત્મવાદને મોટરમાટીની જેમ રચના સાથે સરખાવતાં જણાવ્યું હતું કે મોટરમાં એકસલરેટર જેમ મોટરમાટીને ગતિ આપે છે અને સ્ટીઅરિંગ વ્હીલ તેને દિશાસૂચન કરે છે, તેમ જીવનમાં વૈજ્ઞાનિક જ્ઞાનના રચનાત્મક ઉપયોગ માટે અધ્યાત્મ તે એક માર્ગદર્શક સક્રિય છે. તેમણે પોતાના આ બાવણમાં વિજ્ઞાન, અધ્યાત્મવાદ અને સાહિત્ય એ ત્રણ વસ્તુ પર ખાસ ભાર મુક્યો હતો.

ઔદ્ધ સાધુ બની જવાનો વિચાર!

ખમોના વડા પ્રધાન ઉન્નુને ગીતમાં વેકેશન સરકાર ખાતે ચીન-ખમો વચ્ચેના કરાર કરી પાછા ફરતાં હાલ ભારતમાં આબ્યા છે તેમણે ન્યુ દિલ્હીમાં ભરોશક શીયન ખાતે ઔદ્ધ સાધુઓના એક જીવ્ય સમક્ષ પ્રવચન કરતાં જણાવ્યું હતું કે વડા પ્રધાનના ઓદ્યાથી નિવૃત્ત થયા પાદ રાજદ્વારી ક્ષેત્રમાંથી પણ નિવૃત્ત થઈ હું પાળો ઝખ્ખો પહેરીને ઔદ્ધ ભિખુ થવા માગું છું. મારા જીવનના એકએક દિવસમાં હું આનો જ વિચાર કરું છું અને ઔદ્ધ સાધુ થઈ જવાનો મારો વિચાર દ્રઢ થતો જાય છે. ઔદ્ધના અંગે રૂઢી છીએ અને એ રૂઢ અમારે વાળવું જોઈએ.

રાજકોટ રેડિયો સ્ટેશન

ભારતના આઠાશવાણીને લગતા ખાતાના પ્રધાન ડો. કેસરે પ્રભાસ પાટશ્ય ખાતે એવી જાહેરાત કરી હતી કે રાજકોટના રેડિયો સ્ટેશનને વિકસાવવાનો ભારત સરકારે નિર્ણય કર્યો છે. ડો. કેસરે રાજકોટ વિભાગની રાસમંડળાઓની હરીફાઈ પ્રસંગે મુખ્ય મહેમાન બન્યા હતા. સોમનાથ મંદિરના પર્ટાજીમાં યોજાયેલ આ સમારંભમાં ગુજરાતના ગૃહપ્રધાન શ્રી રસિકલાલ પરીખ, ખાતાના પ્રધાન શ્રી રતુભાઈ આદાશી, જામસાહેબ વગેરે હાજર રહ્યા હતા.

ડો. કેસરે રેડિયો સ્ટેશનના વિકાસ અંગે કોઈ માહિતી આપી નહોતી

પશુ એમ જાણવા મળે છે કે તેની શક્તિ હાલ જે એક ડોલોરોટ છે તેને બહુલે ૨૦ ડોલોરોટની કરવામાં આવેશે.

વહુમાં એમ પણ જાણવા મળે છે કે ભારત સરકાર દેશમાં ૨૧ નવાં રેડિયો સ્ટેશનો આવતા વર્ષના અંત સુધીમાં સ્થાપવા ધારે છે. નવાં સ્ટેશનો રાયપુર, ગુલબર્ગ, જામનગર, પરભણી, ખનારસ, ઉદેપુર, કુર્ણલ, વિળખાપદનમ વગેરે વિસ્તારમાં સ્થાપાશે.

કેંગ્રેસનું ૬૬મું આધિવેશન

જાવનગર ખાતે જાન્યુઆરીની યજ્ઞ-આતમાં યોજનાર કેંગ્રેસના ૬૬માં અધિવેશનની તકપારીઓ પુર કર્યે ચાલી રહી છે. આવતા થોડા દિવસોમાં જ મોટા ભાગનું કામ પુરું થશે.

અધિવેશનમાં હાજરી આપવા માટે વડા પ્રધાન શ્રી નહેરૂ ત્રીજી જાન્યુઆરીએ જાવનગર આવી પહોંચશે. જાવનગર આવતા પહેલાં શ્રી નહેરૂ ખંભાતના તેલક્ષેત્રોની મુલાકાત લેનાર છે. અગે વખતે નહેરૂ તેલ વિભાગની મુલાકાતે પ્રવેશ લાવે આ વરસાદ પડતાં બધું જ રચણે ફરી શકેલા નહોતાં એટલે આ વખતે ફરી જઈ રહ્યા છે.

શ્રી નહેરૂ ત્રીજીથી આઠમી સુધી જાવનગરમાં રોકાશે. અને આઠમીએ સવારે દિલ્હી જવા રવાના થશે. જે કે કેંગ્રેસનું અધિવેશન તે ટમીની સાંજ સુધી ચાલવાનું છે.

કેંગ્રેસ પ્રમુખ શ્રી સંજય રેડી ૨જીએ જાવનગર પહોંચશે.

કેંગ્રેસ અધિવેશનમાં સોશીલ વિદેશી રાજકુતો સહિત વિદેશી મહેમાનો હાજરી આપવાના છે.

અધિવેશનમાં પાંચ મંડપ રચવામાં આવનાર છે. આ મંડપોના દ્વારે ૨૦૦ દરખાસ્ત ગોપાલદાસ દેસાઈ, ૨૦૦ અબ્યાસ તૈયબજી, ૨૦૦ કરતુરખા અંધી અને ૨૦૦ મહાદેવ દેસાઈનાં નામો જોવામાં આવનાર છે.

ખાતરનું કારખાનું

ભારતના ઉદ્યોગ પ્રધાન શ્રી મનુ-બાઇ શાહે તાજેતરના સૌરાષ્ટ્રના પ્રવાસ દરમીયાન જામ કંડોરણા ખાતે એક સમાને સંબોધતાં જણાવ્યું હતું કે ખંભાત વિસ્તારમાં ૩૧. ૨૫ કરોડના ખર્ચે એક ખાતરનું કારખાનું નાખવામાં આવનાર છે. દેશમાં આવાં પંદરેક ખાનું કારખાનું પણ નાખનાર છે.

શુભ પ્રસંગો માટે ભેટ!

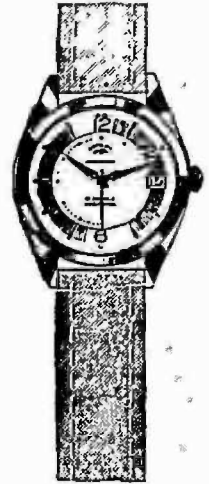
સ્ત્રીઓ અને પુરૂષો માટે

ઘડિયાળ!

૧૭, ૨૧ અને ૨૫ જ્યુલિનાં ઓટોમેટીક કલેન્ડર.

- * રોમર
- * રોટરી
- * લેડો
- * ડ્રસર

વિગેરે દરેક જાતનાં ઘડિયાળ.

ઉપરાંત પુરૂષોના શર્ટ સુટ, પાયજામાં વિ. તેમજ બાળકોનાં કપડાં.

હોલસેલ ભાવે મળશે

બોક્સ ૫૬૮૮, ફોન : ૮૩૫-૨૬૦૨.

વલ્લભભાઈ બી. પટેલની કું.

૪૪, મારકેટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

ખાસ દરખાસ્ત : હિંદની અગરબત્તી

(વહાણમાં આવેલો તાજો માલ)

હોલસેલ વેપારી ભાવે

ત્રણ શુભાજ ૩ તેલા ૩૭-૬ ડઝન	સુબંધ વાણી	૫	૩૩-૦	૨૪૫
(પાતળી અને નડી લાક્ષીમાં મળશે)	"	૨	૨૮-૦	"
ગેટવે બોક્ષ ઈન્ડિય ૩ તેલા ૪૫-૦ ડઝન	"	૧	૮-૦	"
" " " ૬ " ૬૦-૦ "	"	૧	૪-૦	"
" " " ૨ " ૧૮-૦ "	લતા મંગેશકર	૬	૪-૦	"
" " " ૧ " ૬-૦ "	ચંદન ૫૫ ૧૬ લાક્ષીના ડબ્બો	૩-૦		

ઓડર સાથે રોકક — દરખાસ્ત માટેના ભાવો.

હમારી ખાસ વ્યસલી ખાસમતીના ચોખા પણ છે

ખાસમતી ચોખા શી, ૧-૦ રતલ.

(ઓછામાં ઓછા ૨૦૦ રતલ મળશે)

અંગે નીચેની વસ્તુઓ ડાઇરેક્ટ ઈમ્પોર્ટ કરીએ છીએ. માલ

સારો અને કીકાયત ભાવે મળશે.

અમારા પ્રાઇસ લીસ્ટ માટે લખો :—

દરેક જાતના ધનિયન ઘણ, મશાલા અને ફરીયાણું, સોપારી

બદામ, આમલી, આખા નાળીયેર અને દરેક જાતના

ઇમ્પોર્ટડ ચોખા.

K. HARIBHAI & SONS

(PTY) LTD.

Direct Importers: Wholesale & Retail Merchants.

81 Victoria Street, — P.O. Box 2156 — Durban.

Telegraphic Add. "BHAISONS"

હુંથી વાતો

“ જનમ મરણનાં સાથી ”

લેખક: શ્રી વિરેન્દ્રરાય ધાનકી

(અત્યંતથી સાલુ)

સૂરોજ પશુ અનિલની માતાની તપ્તિયત ભેવા તપ્તવાર મધ મધ. ત્રણેક કલાક પછી ડોક્ટર આવ્યા. ત્રણેક જણાં અનિલને ઘેર આવ્યાં. ડોક્ટરે નાડ તપાસી ન્યુમોનિયાની અસર હોવાનું નિદાન કર્યું. અને યુગ્મજ કાળજી રાખવાની ભલામણ કરી. સૂરોજ તો આવા ઘરમાં મનુષ્ય રહી શકે એ કલ્પના પશુ કરી શકતી ન હતી. છતાં તેને અહીં રહેવાનું ધણું મન થતું હતું. જણે કાંઈ તેને અહીં ખેંચી રહ્યું ન હોય!

‘પેલી ડોક્ટરી કોણ હતી? બહુ રૂપાળી હતી નહિ?’ ડોક્ટર ચાલ્યા અથા બાદ માતાએ અનિલને પૂછ્યું. ‘એ ડોક્ટરની પુત્રી હતી!’ અનિલ ખીલ પ્રશ્નો ઉત્તર ન આપી શક્યો.

‘મારે પશુ જો...કાંઈ નહિ જેવી ઇશ્વરની ઇચ્છા.’ એક દીર્ઘ નિઃશ્વાસ મધ માતાએ પડ્યું ફેરવ્યું. ‘એકલા જીવન વીતાવવાનું યાચ તો તું શું કરે?’ તે પ્રશ્નો જવાબ માત્ર અનિલનાં આંસુએ આપ્યો.

‘બેટા, જીવનના પંથ બહુ લાંબા છે. પ્રારંભમાં જ ઢારી જવાશે તો શી રીતે પહોંચાશે મંજીલ?’ માતાએ કહ્યું. પોતાની ધરિયાળ વેચી અનિલ દવા લઈ ઘેર આવ્યો.

માતાએ કહ્યું ‘સર એક કવર આપી મધ છે. જો તો, શું છે તેમાં? મેં જોયું પશુ નથી.’ કવર ખોલતાં અનિલ આશ્ચર્યગ્રસ્ત થઈ ગયો. કવરમાંથી સો સોની બે નેટ નીકળ્યાં. એ ન કલ્પી શક્યો કે આ કથી લામણીનું પરિણામ છે.

‘શું છે તેમાં? માતાએ અધીરાઈથી પૂછ્યું. ‘બસો રૂપિયા મોકલાઈયાં છે.’ ‘તે’ મંજાવતા?’ ‘ના, મને તો ખબર પશુ નથી.’ વચર મંજાવે પૈસા મોકલતી સૂરોજમાં તે ઓછા આત્મીયતાની ઉડી લામણી ભેદ. તેણે એકાએક પ્રશ્ન કર્યો.

‘અતુ, તને એ ડોક્ટરી મને ખરી?’ અનિલ શું કહે? તેના સરીરમાં આજો રોમાંચ થયો. ન સમજવ્યુ જેવા માત્ર તેના હૃદયમાં ઉભરાવા લાગ્યા. પશુ આ ચચી અહીં જ બંધ થઈ મધ મધ. દિવસે દિવસે માતાનું સરીર વધુને વધુ કૂચ થતું ચાલ્યું. સક્રિય બંધવા લાગી. હવે વધવા લાગ્યું. આરામનાં કાંઈ ચિન્હો જણાતાં નહોતાં. સૂરોજ બે ત્રણ વાર આવી મધ પશુ અતુ

કંઈ પશુ બોલી ન શક્યો. એક દિવસ સૂરોજ આવી. અનિલ ઘેર ન હતો. તેણે ધરતી વસ્તુઓ મરામત સાફ કરી ચોખ્ખુ રમણ મૂકી. અતુની માતાએ તેને પાસે બોલાવી અને હેતથી કહ્યું. ‘બહેન, તને આ ઘરમાં મને ખરું છે?’ ‘હા જરૂર, મેમ ન મને!’ ‘અતુનો સ્વભાવ તને કેવો લાગે છે?’ ‘મહુજ મળનો’ હુંકો જ જવાબ સૂરોજે આપ્યો. પશુ તેના હૃદયમાં કાંઈ ઝણઝણાટી થઈ આવી. એ જવાબ અતુની માતાને તો અચૂત જેવો લાગ્યો.

‘ધરમાં દાખલ થતાં જ સરને જોઈ અનિલ શરમાયો. છતાં માતા પાસે તે બેઠો. ‘બેટા, હવે હું તો જવાની’ માતાએ કહ્યું. ‘ક્યાં?’ ન સમજાયાથી અનિલે પ્રશ્ન કર્યો. ‘તારા પિતાજી પાસે,’ માતાએ કહી નાખ્યું.

‘મને એકલો મૂકીને? બા, તને ક્યાં જશો?’ અતુ માળકની માફક રહી પક્યો. સૂરોજની આંખમાં પશુ ઝળઝળિયાં આવી ગયાં. ‘સર, તું મને એક વચન ન આપે?’ થોડીવારે અનિલની માતાએ આજીજી પૂર્વક કહ્યું.

‘કહો, ને કહેશો તે કરીશ.’ ‘એમ નહિ, વચન આપ. જીવનના પ્રશ્નોમાં ખાલી શબ્દોના ખોખાં ન ચાલે.’ ‘બધે, માફ વચન છે.’ ‘એ વચન નહિ પાળી શકાય તો?’ ‘મારે માફ અસ્તિત્વ આ પૃથ્વી પર નહિ હોય’ સૂરોજે હલતાથી કહ્યું.

‘કંઈ નહિ, હૃદયની વિરૂદ્ધ ન જઈશ. હું અંધ બની મારી સ્વાસ્થ્ય રક્તિએ. ઇશ્વરની ઇચ્છા નહિ હોય, અનિલની સંભાળ તો ઇશ્વર રાખશે. સૂરોજ, માફ વચન બલે મારી પાસે રહ્યું, તારી ઇચ્છા વિરૂદ્ધ જવાનો મને શો અધિકાર? જ્યાં જાય ત્યાં સુખી ચલે.’

‘હું તો અંધાઈ યુદ્ધી છું અનિલનાં જીવન સાથે ક્યારનીએ! આત્માની શાક્ષીએ.’ ચેતન-હીન થતો હાથ પકડી સરએ કહ્યું. ‘લો આ માફ વચન છે, પ્રાણુ હશે આં સુધી હું પાળીશ.’

માતાએ ખરા હૃદયના ઉમળકાથી બનેનો હસ્તમેળાપ કરાવ્યો. ‘જનમ સેવે છે ઓનો હાથ પુરૂષને પરંતુ હું તો સૌપુ છું પુરૂષનો હાથ ઓને સુધની સાક્ષીએ. ચત્ર શ્રીવ શરદઃ અનિલ-સર, આમ જ રહે જનમ જનમાનરે પશુ.’ માતાની આંખમાં હૃદયનાં આંસુ આવ્યાં, તેને આજ જીવન સાચક થતું લાગ્યું. તેણે બનેના

‘તો વચન આપ અનિલની જીવન સહચરી બનવાનું’ અનિલની માતા જવાબ સાંભળવા ચંબી.

સરના અંગે અંમના રોમાંચ ખડા થઈ ગયાં. જેનું હૃદય યતનથી ઉઠ્યું. હા કહેવાની પળવાર તેને ઇચ્છા થઈ આવી, પરંતુ માતાપિતાની આકૃતિ તેના હૃદયપટ પર આવી. તેમણે શું આ માટે તેને ઉઠેરી? તેઓ આ વાત કહી સ્વીકારે ખરા? એક ડોક્ટર ની ઉકારી શરીરમાં રખડતા ઉકારાને પરચે? પિતાજીની આખરું શું? ધણી અમંચળ કલ્પનાઓથી તે ધૂણ ઉઠી. જ્યારે એક તરફ નિસ્તેજ યતુ ગરીબકું મુખ તેને આ ઘરની ગુહરાખી થવા લલચાવતું હતું અને તેનું હૃદય? તેનો આત્મા? એ તો થઈ ચુક્યાં હતાં અનિલનાં વધે પહેલાંથી. તેની મહત્વાકાંક્ષાઓ આજ સાકાર બનતી હતી. તેનું હૃદય દિવિધ કલ્પનાઓથી ખરાઈ આવ્યું. અને તે અનિલની માતાના ખોળામાં માથું નાખી રહી પડી.

‘કંઈ નહિ, હૃદયની વિરૂદ્ધ ન જઈશ. હું અંધ બની મારી સ્વાસ્થ્ય રક્તિએ. ઇશ્વરની ઇચ્છા નહિ હોય, અનિલની સંભાળ તો ઇશ્વર રાખશે. સૂરોજ, માફ વચન બલે મારી પાસે રહ્યું, તારી ઇચ્છા વિરૂદ્ધ જવાનો મને શો અધિકાર? જ્યાં જાય ત્યાં સુખી ચલે.’

‘હું તો અંધાઈ યુદ્ધી છું અનિલનાં જીવન સાથે ક્યારનીએ! આત્માની શાક્ષીએ.’ ચેતન-હીન થતો હાથ પકડી સરએ કહ્યું. ‘લો આ માફ વચન છે, પ્રાણુ હશે આં સુધી હું પાળીશ.’

માતાએ ખરા હૃદયના ઉમળકાથી બનેનો હસ્તમેળાપ કરાવ્યો.

‘જનમ સેવે છે ઓનો હાથ પુરૂષને પરંતુ હું તો સૌપુ છું પુરૂષનો હાથ ઓને સુધની સાક્ષીએ. ચત્ર શ્રીવ શરદઃ અનિલ-સર, આમ જ રહે જનમ જનમાનરે પશુ.’ માતાની આંખમાં હૃદયનાં આંસુ આવ્યાં, તેને આજ જીવન સાચક થતું લાગ્યું. તેણે બનેના

સંભમ હાથને માતૃહૃદયની ઉર્મિથી ચુંબન કર્યું.

‘સર, પછી સજી તો નહિ દેને, મારા અનિલને!’ થોડીવારે તેણે કહ્યું. ‘બા, આ તો જીવજીવનું જોડાણ છે. તેનો એક જીવનમાં અંત આવે તેમ નથી. અનિલ સિવાય મારે બધા બાઈ પ્રેમ.’

‘હવે હું સુખીથી...’ ઉલ્લા ચખ્ખો અધુરા રહી ગયા. અનિલ માતા વિહોણો થયો. પશુ...પારણામાં ઉભેલા, પુત્રીને શોધવા નીકળેલા પિતાને તો આ એક નાટક જ લાગ્યું. સરને બળજબરીથી લઈ જતાં તેને જરા પશુ સંકોચ ન થયો. અનિલ પર તો જાણે આશ તુટી પડ્યું. તેના તો જાણે બનને પમ જ કપાઈ ગયા. આખરો દોષ કાઢવા સિવાય અનિલ ખીલ્યું શું કરે?

* * * જેમ જેમ સૂરોજના લગ્નનો દિવસ નજીક આવવા લાગ્યો, તેમ તેમ અનિલ ની આત્મશક્તિ ડગમગવા લાગી. સર એ લગ્ન કરી ન સ્વીકારે એમ જેની દલ માનવતા હતી. સરને જુલ્મી જવા તેણે ખારે મંથન કર્યું. પશુ નિષ્ફળ. વારે વારે તેને હસ્તમેળાપનો પ્રસંગ બાદ આવતો હતો અને તેની આંખો-માંથી દલદલ આંસુ સરી પડતાં હતાં. તેના હૃદયમાં પ્રશ્ન થયો, ‘જેણે જીવન સર્વવ પોતાને ચરણે મધ્યું તેને સુખી કરવા મે’ શો પ્રયત્ન કર્યો?’ એ પ્રશ્નો જવાબ અનિલ શું આપે? સરના ઉદ્દેશજળ ભવિષ્યની રહી સહી ઇચ્છા વ્યક્ત કરવા લગ્નની બેટ તરીકે એક વીટી આપવાનું તેને મન થયું. લગ્નનો દિવસ આવી પહોંચ્યો. બેટ શી રીતે આપવા જવી, તેનો અનિલ વિચાર કરવા લાગ્યો. તેજ દિવસે સર તરફથી તેને એક ચીટી મળી. તેમાં સાંજે તળાવની પાળ પર મળવાનું લખ્યું હતું. અનિલને નવાઈ લાગી. શા માટે તે મળવા ઇચ્છતી હશે? અનિલ કશો વિચાર ન કરી શક્યો. પશુ આ મેળાપ વખતે પોતે બેટ સહેલાઈથી આવી શકશે એ વિચાર તેને અત્યંત થયો.

અંધાઈ થતાં જ અનિલ તળાવની પાળ તરફ ઉપડ્યો. આ નિર્જન સ્થાન પર આવે વખતે આગ્યે જ કાંઈ આવતું. થોડો સમય તે પાણીના તરંગો નિકાળી રહ્યો. માનવ જીવનને પશુ એ તરંગો સાથે તે સરખાવવા લાગ્યો. ત્યાં તો તેનો વિચાર પ્રવાહ અટક્યો. કાંઈને પગરવ તેના કાને અથડાયો. એ પરિચિત પમરવ સર સિવાય ખીલ કાનો હોય? તેના હૃદયમાં આજો રોમાંચ થયો. ધડીમાં તો તેની રનેહચતિ તેની પોતાની નજીક નત મરતકે ઉભી રહી. પાણીમાં પગ રાખી બનને જણાં પાળ ઉપર સહેજ નજીક બેઠાં. ‘સર, શા માટે મળવાનો વિચાર આવ્યો?’ અનિલે આખરે જૈન તોડતાં કહ્યું.

ચો. જો. પૃષ્ઠ ૦૦ - - - રેલીશન ૩૩-૫૬૨૦
રેલીશન એડરેસ: "ભગતકો"
ભગત પ્રધર્સ (મો) લી.
૧૪ કોર્ટ રોડ,
એ હા ની સ બર્.
હોલસેલ અને રીટેઇલ અર્વાન્ડ અને ઇમ્પોર્ટર્સ
આસ કરીને હમારે ત્યાં ઇન્ડિયન અને ઇંગ્લીશ ડ્રાસરી,
આથામાં નાંખવાના જાત જાતના રેસી તેલો
સ્ટેનલેસ સ્ટીલ, પીત્તળના અને એક્યુબીન્યમના
વાસણુ-કાચ અને રહારેટીકની બંધીઓ-
કેરમીકાઈ અને સ્ટાઈલર તથા બીજી
અનેક રેશી થીજી કીકાયત
બાવથી મળશે.

... 'તુમ્હારું કહે છે તારાના આજીવનમાં તારું સુખ આની સંધિથી તો કામ પ્રકાશમાં પણ અનિલ સરની આંખોનો કંઈ અધર નથી.'
 અમકાર ભેષ યાચો. 'એકલા કાપાકે મધુ? પુરુષ અને મારી કલ્પના શા કામની આજીવનની અમનવ્ય વિના સહિતું સર્જન છેલ્લી યુવાકાત છે. તો તારું સુખ સકલ્ય નથી. ચાલ, આપણે જાનને ભાવિ ઇચ્છુ છું. જેલે પશુ મળ્યા એક મધુને એ માગીરમ કામ તારની એ તારાં અને મારાં સહભાગ્ય.'
 'આનો નિરાશાવાદી ક્યારથી ચલે?' વિના જમતનો જયવારો નથી. અગીરી અને કાઠીરીના વિસર્જન વિના સહિતું નવસર્જન સંભવિત નથી. આપણે એ છેડાને એમને તાંતણે આંધીશું અને એક એવો સમાજ રચીશું કે જે સમાજમાં કોઈ દીનદીન નહિ હોય, કોઈ દુઃખી નહિ હોય, કોઈ નિરાધાર નહિ હોય એ સમાજમાં રાજ, દેવ, ઇશ, વેરઝેર, અનીતિ અને અનાચાર, જેવાં કુષ્ણો નહિ પ્રવેશે, સત્ય, સદાચાર અને સ્વોદય એ જોતો આદર્શ રહેશે. આ માત્ર જ આત્માનો સંયોગ નથી પરંતુ ધનવાન અને ધનહીન જેવા જમતના જે મહા વર્ગનો સંયોગ છે. ચાલ અનિલ, એ સોષણ સિદ્ધ કરીએ. અને અનાવીએ આ અવનીને અમરાપુરી! ઉતાવળ કર, જમત આપણી રાહ ભેષ રહું છે.'
 અને એક પીળાની હાથે ચાલવા માંડે છે. એન્ડના તીજા સ્વરો અવકાશ માં યુગ રહે છે. તૂતન સહિના નવનિશ્ચિની બાવનાયુક્ત નવયુગલના કતંગપય-પર રજની પોતાનો આજો પ્રકાશ વેરી રહી.
 (સંપૂર્ણ)

... 'તુમ્હારું કહે છે તારાના આજીવનમાં તારું સુખ આની સંધિથી તો કામ પ્રકાશમાં પણ અનિલ સરની આંખોનો કંઈ અધર નથી.'
 અમકાર ભેષ યાચો. 'એકલા કાપાકે મધુ? પુરુષ અને મારી કલ્પના શા કામની આજીવનની અમનવ્ય વિના સહિતું સર્જન છેલ્લી યુવાકાત છે. તો તારું સુખ સકલ્ય નથી. ચાલ, આપણે જાનને ભાવિ ઇચ્છુ છું. જેલે પશુ મળ્યા એક મધુને એ માગીરમ કામ તારની એ તારાં અને મારાં સહભાગ્ય.'
 'આનો નિરાશાવાદી ક્યારથી ચલે?' વિના જમતનો જયવારો નથી. અગીરી અને કાઠીરીના વિસર્જન વિના સહિતું નવસર્જન સંભવિત નથી. આપણે એ છેડાને એમને તાંતણે આંધીશું અને એક એવો સમાજ રચીશું કે જે સમાજમાં કોઈ દીનદીન નહિ હોય, કોઈ દુઃખી નહિ હોય, કોઈ નિરાધાર નહિ હોય એ સમાજમાં રાજ, દેવ, ઇશ, વેરઝેર, અનીતિ અને અનાચાર, જેવાં કુષ્ણો નહિ પ્રવેશે, સત્ય, સદાચાર અને સ્વોદય એ જોતો આદર્શ રહેશે. આ માત્ર જ આત્માનો સંયોગ નથી પરંતુ ધનવાન અને ધનહીન જેવા જમતના જે મહા વર્ગનો સંયોગ છે. ચાલ અનિલ, એ સોષણ સિદ્ધ કરીએ. અને અનાવીએ આ અવનીને અમરાપુરી! ઉતાવળ કર, જમત આપણી રાહ ભેષ રહું છે.'
 અને એક પીળાની હાથે ચાલવા માંડે છે. એન્ડના તીજા સ્વરો અવકાશ માં યુગ રહે છે. તૂતન સહિના નવનિશ્ચિની બાવનાયુક્ત નવયુગલના કતંગપય-પર રજની પોતાનો આજો પ્રકાશ વેરી રહી.
 (સંપૂર્ણ)

શ્રી ડ્રાં. હિંદુ સેવા સમાજ
જેહાનીસખર્ગ

વાર્ષિક જનરલ મીટીંગ
 ઉપરોક્ત સમાજની વાર્ષિક જનરલ મીટીંગ રવિવાર તા. ૧૫-૧-૧૯૬૧ના બપોરે ૨-૩૦ વાગે શ્રી માંધી હોલમાં ત્રીજે જ્યુલેલા કામકાજ માટે મળશે. જેમાં ટ્રાંસવાલમાં વસતાં દરેક સભ્યોને વેળાસર હાજર રહેવા ખાસ વિનંતિ કરવામાં આવે છે.
 કામકાજ : (૧) મીનીટસ, (૨) આંક જવકનો હિસાબ અને મંત્રીઓ નો રીપોર્ટ, (૩) શાળા સમીતીનો હિસાબ અને મંત્રીનો રીપોર્ટ, (૪) સ્મશાન સમીતીનો હિસાબ અને મંત્રીનો રીપોર્ટ, (૫) લાપ્સેરી સમીતીનો હિસાબ અને મંત્રીનો રીપોર્ટ, (૬) સંસ્કાર સમીતીનો હિસાબ અને મંત્રીનો રીપોર્ટ, (૭) અધિકારીઓ તથા કમીટી સભ્યોની ચૂંટણી, (૮) પરચુરથ, અમનલાલ ભયુભાઈ, વેણીલાલ એમ. મોદી મંત્રીઓ : શ્રી. ડ્રાં. હિં. સે. સ.
 નવા યુસ્તકોની યાદી
 સંસ્કારિતાને ઇંચડે રૂાી. ૩-૦
 કોઈ ગોરા કોઈ કાજા રૂાી. ૭-૦
 આ જોશીસેથી મળશે.

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.
 સુરતી જમણના અને સ્પેસલીસ્ટ ડીએ.

શ્રી કેપીટનની અમત દેખરેખ નીચે ધુનીચનના અને રોડસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ફાઈડ વર્થઈ.

કેપીટન્સ બાલકની હોટેલ
 (ધી કોર્નર મીઠાઈ હાઉસ)

એ અને વિઠટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુણાપર - ઢરબન.
 ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ : KAPITAN.

આહુ, લસણ બળર લાવ, નૌરીએજ નં. ૧ રૂાી. ૧-૦,
 બેગ (નંગ ૧૦૦) રૂાી. ૬૦-૦.

દુકાન ઢાર માટે બાંધવાના ન્યુઝપેપર બળર લાવ,
 બટાટા, ડુગરી (કંઠા), સુકા લાવ મરચાં, હુમલા, સુકા ઝીમા (ઢાલા), સોનેરી રંગનો ગોળ, દરેક ભતનો મરી મસાલો વિગેરે હમેશાં સ્ટોકમાં રાખીએ છે. કપુરી અને ચેવલી ખાન બળર લાવ, પોરટોજી છંદં.
 સુરથ, રતાણ, આંબા હળદર અને લીલી હળદરની ગોસમ ચાહ છે.
 રોસીમા, ન્યાસાલેન્ડ અને ભલ્લખન કેગિના ગોરડેરા હપર પુરઈ પ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કરાવી ગોઠવશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.
 WHOLESALE FRUIT MERCHANTS
 P. O. Box 251. DURBAN.

ધીરુભાઈ પી. નાયક

લુકકીપર, સુસાઈરી, વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ
 હાંદુસ્તાન અગર ફનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ દરિયાઈ અગર જમીન માગે સુસાઈરી કરવા ઘેર ઘેરો અમારી મારફતે છુટાં કરી છંદનો, આગ, ચોરી, ફલ્લદ, અસ્તમાત, પ્સીટબ્લાસ, વિગેરેના વીમા અને ઉતરાવી આપીએ છીએ.
 ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ગોપડા લખાવવા રેવન્યુ ઈન્સપેરન્સ સર્ટીફિકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો. પાસપોર્ટ તેમજ ઇમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કોઈ પણ ક્ષી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ. નેશનલ ઇન્સ્યુરન્સ લાર્કે એસોસીએશન એફે ઝોરફીયા અને યોઈયાબર ઈનસ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધ.

Office :
 9 Barkly Arcade,
 38 Market Street,
 Phone : 339033,
 Johannesburg.
 Residence :
 52 Patidar Mansion,
 13 Kort Street,
 Phone : 330816,
 Johannesburg.

ફરનીચર ! ફરનીચર !! ફરનીચર !!!

બેડરૂમ સુટ, ડાઇનિંગરૂમ સુટ, વોઈરોબ, ડરેસીંગ એસે, સાઈડ બોર્ડ ઓફીસ ડેસ્ક, છુકે-કેસ, ટેબલ, તબન કીકાચત ભાવે ખરીદી શકશે. ભતે પધારી લાભ લેવા ચુકશે નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન ઢરેસર—

જે હમારી દેખરેખ નીચે તઈયાર યાવ છે. તેનો સ્ટોક હમેશાં તઈયાર રહે છે. માત્ર રોકડા ભાવેના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને નેપાઈ આગલ વખતે.

L. MISTRY
 51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.
 PHONE 33-4691. BOX 2526.